

Икономическото партньорство между България и САЩ: инвестиции, работни места и търговия (1990 – 2022)

+ 13 успешни примера

Съдържание

ОБРЪЩЕНИЯ

Американските инвестиции са символ на демокрация, устойчивост, мир и благополучие	2
Докладът показва значителната роля на американските инвеститори в България	3
Обръщение на управителя на Българската народна банка	4

ИЗСЛЕДВАНЕТО

Методология	9
Оценка на действителния размер на американските инвестиции в България	11
Американските инвестиции в България	
Ефекти на инвестициите от САЩ върху националната икономика на България	16
Ефекти на инвестициите от САЩ върху секторите на икономиката	24
Ефекти на инвестициите от САЩ върху регионалните икономики	24
Ефекти по линия на търговията	26
Ефекти по линия на туризма и трансфери от мигранти към България	34
Основни изводи и наблюдения	36

ПРИМЕРИТЕ

Ей Ди Ем България	38
Фондация Америка за България	39
Американски университет в България	41
Кока-Кола България	42
КонтурГлобал Марица Изток 3	43
Къртис Балкан	43
Дънди Прешъс Металс	44
Хюлет Пакард Селектиум България	45
Каменица АД	46
Монделийз България	47
Мерк Шарп и Доум България	48
Сенсата Технолоджис България	49
Уестингхаус / Уестингхаус Енерджи Систъмс	50

Издание на Американска търговска камара в България. гр. София, 2023 г.

Автор на изследването „Икономическото партньорство между България и САЩ: инвестиции, работни места и търговия (1990 – 2022)“ е Институт за пазарна икономика, по поръчка на Американска търговска камара в България.

Цитирането на цялото изследване, както и на избрани части от него е разрешено при изрично упоменаване на източника и издателя.

© Copyright, American Chamber of Commerce in Bulgaria / Американска търговска камара в България, 2023 г.

Дизайн: LPI Studio / Печат: Вугу Принт

АМЕРИКАНСКИТЕ ИНВЕСТИЦИИ СА СИМВОЛ НА ДЕМОКРАЦИЯ, УСТОЙЧИВОСТ, МИР И БЛАГОПОЛУЧИЕ

Уважаеми членове, партньори и приятели,

Докладът „Икономическото партньорство САЩ – България: Инвестиции, заетост и търговия (1990 – 2022)“ представя всеобхватна и достоверна картина на двустранните икономически и бизнес отношения между двете страни за период от над тридесет години. Той логически награжда първото издание на това изследване, което през 2018 г. представи солидни данни, които отхвърлиха серията от митове, касаещи обхвата, въздействието и значението на американските инвестиции у нас. Тогава показахме, че Америка е ключов инвеститор в България.

Новият доклад не прави изключение. На следващите страници ще видите стратегическото и интегрирано присъствие на инвестициите от САЩ в българската икономика. За страната, за всяко правителство и, разбира се със същото значение и за Американска търговска камара и нашите членове, този факт дава позитивни сигнали

на устойчив растеж и развитие на националната икономика и просперитет на заетите в тези индустрии и за техните семейства. Навсякъде по света, американските инвестиции означават наличие на демокрация, на устойчивост, мир и благополучие.

От национална гледна точка ние всички трябва се гордеем, че въпреки турбулентността на политическия преход, започнал с падането на Желязната завеса и разпада на държавно-контролираната икономика, както и с няколко сериозни политически предизвикателства, които последваха, **България съумя да привлече и задържи редица от инвеститори, в т.ч. и от САЩ и Канада.** Повечето от тези инвеститори са признати корпорации, технологични и иновативни лидери и иконични брандове. Тяхното присъствие тук, наред със здравата работа на Американската търговска камара, са сред катализаторите

за подобрене на инвестиционния климат и бизнес средата. Всичко това заедно върви редом и с нашия изконен стремеж за върховенство на закона. Чуждестранните инвестиции, комбинирани с уменията и талантите на местните мениджмънт и работна сила, могат да трансформират всяко предприятие и могат да променят изцяло регионите в България. **Искрено вярвам, че общите усилия на българи, американци и други междуродни ръководители и компании правят България една по-добра страна,** в която се прави бизнес, грижиш се семейството си и живееш добър живот. Региони като Севлиево, Разград, Габрово, Пловдив, Стара Загора, Средногорието, София и други са се развивали устойчиво през изминалите години именно благодарение на работата и на инвестициите на Американските и на канадските компании.

Уверен съм, че моето въодушевление ще се докаже от страхотното съдържание в това печатно издание. И Вие ще го усетите с Вашите умове и сърца.

Тук е моментът да благодаря сърдечно на колегите от Института за пазарна икономика, за това че те изготвиха това изчерпателно изследване за втори път за нас. Благодарни сме им затова, че се вслушаха в нашите молби за увеличаване на обхвата на доклада, както и за неговата още по-голяма задълбоченост. Изданието от 2023 г. награжда това от 2018 г., като включва данни за търговията, туризма, образованието, както и показва и положителното въздействие на инвестициите от Канада у нас. Бих искал да благодаря

на американските компании, които подкрепиха този проект и добавиха стойност и със своите истории на успеха. Нашите най-искрени благодарности са за нашите стратегически партньори и приятели от Фондация „Америка за България“.

Бих искал да благодаря и на екипа на Камарата воден от главният изпълнителен директор Иван Михайлов и специално на Надежда Вакареева, която управлява успешно този проект.

Уверен съм, че този доклад показва силата на съществуващите инвестиции от САЩ в България, и би стимулирал нови инвеститори да дойдат тук. Разбира се, има множество детайли, които всички потенциални инвеститори биха искали да имат преди да предприемат информирано решение, за да започнат своята дейност у нас. Точно затова този доклад ще се докаже като изключително полезен, защото съдържа проверена, базирана на данни и достоверна картина на значима част от инвестициите в България направени от американски и канадски компании през последните над 30 години.

Ще се радвам да получа Вашата обратна връзка от доклада, както и да използваме заедно неговото съдържание за привличане на нови инвестиции в България.

С уважение:
Оливие Маркет,
Президент,

Американска търговска камара
в България

ДОКЛАДЪТ ПОКАЗВА ЗНАЧИТЕЛНАТА РОЛЯ НА АМЕРИКАНСКИТЕ ИНВЕСТИТОРИ В БЪЛГАРИЯ

Уважаеми членове на бизнес общността,

Приветствам Американската търговска камара в България за инициативата да поръча този дълбочен анализ на американските инвестиции в България, изготвен от Института за пазарна икономика, водещата организация от икономически експерти в България. Този доклад показва значителната роля на американските инвеститори в България в широк спектър от отрасли, като поставя САЩ сред четирите най-големи инвеститори в България.

Американските инвестиции поддържат десетки хиляди работни места в динамични сектори като производството, енергетиката, информационните и комуникационните технологии и търговията. Анализът показва, също така, че заплатите в компаниите с американска собственост са повече от два пъти по-високи от средните за страната. Разглеждайки данните за инвестициите въз основа на крайната собственост, настоящият доклад показва, че американските инвести-

ции оказват влияние не само в София, но и на регионално равнище и в по-малките общини в цяла България, които на свой ред се възползват от нови умения, по-високи доходи и стабилни работни места. Чуждестранните инвестиции са двигател на икономическия растеж, като подпомагат по-високата заетост и доходите, конкурентоспособността и трансфера на технологии. Тази година, когато САЩ и България отбелязват 120 години от установяването на дипломатически отношения, с гордост празнувам и нашите богати исторически търговски връзки, които ще продължат да се развиват и през следващите години, като инвестираме заедно в общия ни просперитет.

С уважение,
Кенет Мертен
Посланик на САЩ в България

ОБРЪЩЕНИЕ НА УПРАВИТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Уважаеми госпожи и господа,

Темата за преките чуждестранни инвестиции е от значение за всяка икономика, за всички държави и общества. Присъствието на икономически субекти с доказана репутация допринася както за развитието на различните сектори на дадена страна, така и за отделните ѝ региони, където те работят.

За Българската народна банка е от значение тяхното достоверно и точно измерване, за да могат тези данни да дадат реалната картина за състоянието на българската икономика, за нейната свързаност с икономиката на Европейския съюз, със съседните на България държави в Югоизточна Европа и със света.

Докладът „Икономическото партньорство между България и САЩ: инвестиции, работни места и търговия (1990 – 2022)“ прави успешна стъпка в посока показване на значението на инвестициите от САЩ и от Канада у нас през периода, започнал с настъпва-

щите политически и икономически промени в началото на 90-те години от държавно контролирана икономика и с прехода за въвеждане на правилата и политиките на пазарната икономика, интеграцията с Европейския съюз и Единния европейски пазар и със световните пазари и по пътя към пълна европейска интеграция на страната ни с присъединяването към Банковия съюз, Валутния механизъм II и приемането на еврото. Нещо повече, точното отчитане на присъствието на чуждестранни инвеститори у нас с дългогодишна история, е сред факторите както за постигане на следващите цели на България в стратегията за по-пълноценно интегриране в ЕС – въвеждането на единната европейска валута и включването на страната в Шенгенското пространство – но и е един от факторите, който ще спомогне за приемането на България в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР).

Важно е да се отбележи, че съществува разлика между утвърдения подход, който Българската народна банка и Националният статистически институт прилагат за представянето на ПЧИ и приложения в изследването за целите на доклада на Американската търговска камара по-ход от страна на Института за пазарна икономика (ИПИ). Публикуваните от Българската народна банка данни са представени според държавата на непосредствения пряк инвеститор, докато тези, представени в доклада са базирани на достоверен подход за проследяване на крайния собственик на капитала за уточнения набор от опериращи в България американски и канадски компании. Двата подхода дават различен поглед върху ПЧИ и имат своите предимства и аналитична стойност и нужното ниво на инвестиционна прозрачност. На база на представеното в доклада „Икономическото партньорство между България и САЩ: инвестиции, работни места и търговия (1990 – 2022)“ може косвено да се заключи, че чрез тези компании България е добре интегрирана в световната икономика и капиталови пазари.

Докладът „Икономическото партньорство между България и САЩ: инвестиции, работни места и търговия (1990 – 2022)“ представя по достоверен начин значението на инвестициите от САЩ и Канада у нас. Резултатите и изводите, които се налагат от него са от голямо значение и могат да послужат като основа за последващи действия от страна на държава, бизнес и неправителствените бизнес асоциации за последващо развитие на инвестиционната среда и бизнес климата у нас с цел задържане на настоящи и привличане на нови инвеститори в България. Той е добра основа за поставяне на по-високо ниво на темите, свързани с образование, иновации и инвестиции в политическите и обществени среди у нас.

Бих искал да изразя удовлетворение и благодарност към Американската търговска камара в България за отговорния и открит подход по темата и за проактивната им готовност за диалог с БНБ.

С уважение,
Димитър Радев
управител на БНБ

Въведение

Настоящото изследване разглежда ролята на икономическото партньорство между САЩ и България. В основата на анализа е изготвянето на актуална и реалистична оценка на действителния размер на преките инвестиции с произход САЩ в българската икономика, като дейността на американските компании е разгледана чрез ключовите показатели за развитие като приходи, заетост, възнаграждения и регионално разпределение. Този преглед представлява обновяване на изследването на ИПИ и Американската търговска камара в България от 2018 г. със сходен предмет. Обхватът на анализа е разширен с включва-

нето на преглед на динамиката в търговията със стоки и услуги и туризма, които допълват картината на значимостта на българо-американското стопанско сътрудничество.

Преките чуждестранни инвестиции са ключов фактор за икономически растеж. Силната връзка между чуждите инвестиции и благосъстоянието се изразява в по-високи заетост и доходи и по-бързо и по-конкурентоспособно икономическо развитие. Връзката обикновено е и двупосочна, защото по-развитите икономики привличат и повече чужди инвестиции, заради по-високата покупателна способност на населението, предимствата от изградени бизнес

центрове и работещи бизнес партньори, по-голям и разнообразен достъп до работна сила.

За увеличаване на чуждите инвестиции управляващите трябва да се стремят към постоянно подобряване на инвестиционната среда и бизнес климата в страната. Това, освен всичко друго, означава познаване на инвеститорите, техните очаквания и трудности.

/// *Анализът ще позволи и по-доброто идентифициране на секторите, в които американските инвеститори работят, след което може да се изследва реалният ефект върху икономиката.*

Използваната към момента методология на Българската народна банка за идентифициране на произхода на чуждестранните инвеститори създава известни затруднения в това отношение. Методологията идентифицира чуждестранната инвестиция единствено по пряката собственост на капитала, но не и според крайната такава. Това води както до подценяване на отчетения общ размер на преките чуждестранни инвестиции от дадена страна, така и до надценяване на инвестициите от други страни, голяма част от които са страни с преференциално данъчно третиране или пък такива, известни като „данъчен рай“.

Настоящото изследване има за цел да направи максимално реалистична и обхватна оценка на преките чуждестранни инвестиции с крайна собственост инвеститори от САЩ, като идентифицира български компании, чиито преки чуждестранни собственици са предприятия в трети страни, но крайната собственост е с произход САЩ. Анализът ще позволи и по-доброто идентифициране на секторите, в които американските инвеститори работят, след което може да се изследва реалният ефект върху икономиката и обществото от тези вложения.

В доклада се анализират и основни показатели за дейността на идентифицираните американски компании в България. Те включват размер и динамика на приходите и заетостта, производителността и средните възнаграждения на наетите, инвестициите в дълготрайни активи, оценка на водещите отрасли, в които оперират разглежданите предприятия.

Оценката на цялостното значение на двустранните отношения е илюстрирана и с обобщен анализ на ролята на търговския стокообмен и интеграцията по линия на различни бизнес услуги, както и потока от чуждестранни туристи. В допълнение, представени са и ключови показатели и избрани данни за мащаба на икономическото сътрудничество с Канада. Направена е и обобщена оценка на приноса на САЩ към социални каузи и образование през основните действащи в тази сфера институции и организации.

Методология

За да бъдат идентифицирани компаниите с краен собственик физическо и/или юридическо лице с произход САЩ, са използвани официални данни от Българската народна банка, Националния статистически институт, публикуваните годишни финансови отчети на компаниите в Търговския регистър. За първоначалния преглед са избрани компаниите с над 50 млн. долара приходи и тези с над 25 млн. долара, опериращи в сферата на недвижимите имоти и в хотелиерството и ресторантьорството (общо 750 предприятия) през 2021 г. Отделно е използвана информация за компаниите, които са членове на Американска търговска камара в България.

В резултат на прегледа на тези данни са идентифицирани както преките инвеститори в капитала на 750 от най-големите българските компании, така и крайните инвеститори, включително тези с произход САЩ, които са собственици на преките инвеститори. По този начин са идентифицирани **98 компании с пряк или косвен краен собственик физическо и/или**

юридическо лице с произход САЩ. В допълнение, са идентифицирани и 5 компании с произход Канада.

За оценка на размера на инвестициите е използвана Методологията за отчитане на преките чуждестранни инвестиции в страната¹. Тя е в съответствие с Шестото издание на Ръководството по платежен баланс на МВФ, Четвъртото издание на Ръководните дефиниции за преки чуждестранни инвестиции на ОИСР, както и регламентите на ЕВРОСТАТ и Европейската централна банка относно платежния баланс. Съгласно тези стандарти за пряка чуждестранна инвестиция се приема такава, при която чуждестранно физическо или юридическо лице придобива дълготраен интерес (не по-малко от 10% от правото на глас при управление на дадено предприятие) в българска компания.

/// **98 компании са с пряк / косвен краен собственик от САЩ и 5 компании от Канада.**

Размерът на чуждестранната инвестиция представлява сборът от:

- ▶ Чуждестранното участие в капитала на българското дружество – преведени и изтеглени парични и апортни вноски в/от дяловия или акционерния капитал на местната компания;
- ▶ Вътрешнофирмените задължения – получени и изплатени главници по краткосрочни и дългосрочни заеми между прекия инвеститор и местната компания;
- ▶ Реинвестираната печалба – дялът на чуждестранните инвеститори в неразпределената печалба и загуба на местната компания.

” За оценка на ефекта от преките чуждестранни инвестиции с произход САЩ върху местната икономика са използвани индикаторите за инвестиции в дълготрайни материални активи, нетни приходи от продажби и брой наети лица

Анализът в настоящото изследване е базиран на стойността на преките чуждестранни инвестиции с натрупване към 31 декември 2021 г. Тук е важно да се отбележи, че съществува разлика между размера на реализираните преки чуждестранни инвестиции към определен момент – в случая 31 декември 2021 г., и техният поток за даден период, например месец, тримесечие или година. Този

поток може да бъде положителен – приток на инвестиции, или отрицателен – отлив на инвестиции. С други думи размерът на инвестициите представлява моментна снимка на натрупаните към даден момент вложения в икономиката, докато техният поток представлява измененията в инвестиционната позиция – приток и отлив, за определен период от време – месец, тримесечие, година.

За оценка на ефекта от преките чуждестранни инвестиции с произход САЩ върху местната икономика са използвани индикаторите за инвестиции в дълготрайни материални активи, нетни приходи от продажби и брой наети лица. Тази оценка е направена както на ниво национална икономика, така и на ниво отделни отрасли съгласно Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008) на Националния статистически институт. Разгледани са и ефектите на инвестициите на регионално ниво на база областни данни за гореспоменатите показатели. Данните са събрани чрез преглед на индивидуалните корпоративни отчети на идентифицираните компании.

Предвид целите и обхвата на настоящото изследване – идентифициране и измерване на обема и ефектите от преките чуждестранни инвестиции с пряк или косвен произход САЩ, то не може да претендира за изчерпателност, тъй като не е налична пълна информация за тези инвестиции. Въпреки това резултатите от изследването показват значително подценяване на официалните данни.

Оценка на действителния размер на американските инвестиции в България

Статистическият подход за идентифициране и измерване на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ), прилаган от Българска народна банка, следва Шестото издание на Ръководството за платежния баланс и международната инвестиционна позиция (BPM6) на Международния валутен фонд, четвъртото издание на Ръководните дефиниции за преките чуждестранни инвестиции (BMD4) на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, както и в регламентите на Европейската комисия и Европейската централна банка в областта на статистиката на платежния баланс.

Пряка инвестиция възниква, когато инвеститор от една икономика прави инвестиция, с която придобива контрол или значителна степен на влияние върху управлението на предприятието в друга икономика. Тъй като е налице контрол или значителна степен на влияние, преките инвестиции предполагат трайни взаимоотношения, както и различна мотивация в сравнение с другите видове инвестиции. Освен капитала, който е свързан с правото на глас, прекият инвеститор може да предоставя и други типове финансиране.

Прилаганият статистически подход е базиран на идентифициране на произхода на преките чуждестранни собственици на българските компании. Ако този собственик е, например, компания, регистрирана в Германия, то се приема, че пряката чуждестранна инвестиция е с произход Германия. Възможно е обаче компанията – пряк собственик на своя рег да се притежава от чуждестранен акционер, например от САЩ, което би означавало, че в действителност инвестицията е американска, а не германска. Нещо повече – този начин на отчитане на инвестициите може да доведе до ситуация, в която български инвеститор регистрира компания в друга страна, например Люксембург, която след това инвестира в България. Независимо че произходът на средствата е български, статистиката ще отчете вложението като пряка чуждестранна инвестиция с произход Люксембург.

Според данните на БНБ, към 31 декември 2021 г. размерът на преките чуждестранни инвестиции в България достига 100,1 млрд. лева. В сравнение с 2016 г. се отбелязва увеличение с 25,7%. Водещите 10 страни според натрупаните ПЧИ включва Нидерландия, Австрия, Гърция, Германия, Италия, Кипър, Великобритания, Русия, Люксембург и Швейцария

Така например към 31 декември 2016 г. топ 10 страни според размера на преките чуждестранни инвестиции в България са Нидерландия, Австрия, Германия, Гърция Италия, Люксембург, Швейцария, Кипър, Обединеното кралство и Русия, като дялът им в общите инвестиции е 67,2%. Тези страни формират и Топ 10 в подредбата през 2016 г., макар да се наблюдава значителна вътрешна динамика – ПЧИ от Швейцария нарастват със 109%,

от Люксембург с 83%, докато от Обединеното кралство и Русия дори отчитат минимален спад. Инвестициите от Германия също отчитат значителен ръст и страната вече се нарежда на 3-то място (4-то през 2016 г.). Трябва да се отбележи и значителното увеличение на ПЧИ от Белгия и Унгария за разглежданите пет години, което нарежда двете страни вече на 11-то и 12-то място.

Според прилаганата от БНБ методология ПЧИ с произход САЩ дори отчитат леко намаление от 2016 г. до 2021 г. – от 1852 млн. лева до 1680 млн. лева., или около 9%. Преките инвестиции с произход Канада са изключително ниски, като през 2016 г. са под 39,9 млн. лева, а през 2021 г. достигат 90 млн. лева, или дял от под 0,1%.

Предварителните данни БНБ за 2022 г., публикувани към 31.03.2023. сочат увеличение на размера на ПЧИ до 105,2 млрд. лева, или около 5%. Леки спад се отчита в натрупаните инвестиции от Гърция, Италия, Русия и Обединеното кралство, докато размерът на ПЧИ от Швейцария и Кипър нараства с над 14%. След ръст от 38% Белгия вече се нарежда на 9-то място. Инвестициите от САЩ отбелязват ръст от 10% и достигат 1850 млн. лева (приблизително колкото са били и през 2016 г.), като така САЩ се нарежда на 15-то място по произход на инвестициите според използваната от БНБ методология. Инвестициите от Канада достигат 132 млн. лева.

Използвайки описаната методология за установяване на действителните крайни собственици на отделните предприятия, ИПИ направи оценка на пълния размер на преките чуждестранни инвестиции, извършени от компании от САЩ и Канада. Изчисленията се базират на данни за 750 отделни юридически лица, както и проучване на собствеността на членовете на Американска търговска камара в България. Подходът включва две стъпки. На първо място, при ясно посочен и установен краен собственик на капитала в публично

гостъпни регистри, съответната компания се отчита като инвеститор от страната на гражданство или седалище на този собственик. Когато собственикът не може да се установи, или има сложна структура на капитала, или компанията е листвана на фондовата борса, се използва комплекс от допълнителни критерии, включително основно седалище на компанията-майка, място на основаване и историческо развитие на компанията, управление и развитие на глобално разпознати брандове и др. под. **Анализът показва значително подценяване на мащаба на ПЧИ, реализирани от американски и канадски инвеститори.** Според проучването, действителният размер на ПЧИ с произход САЩ през 2021 г. е над 5,5 млрд. лева, или над 3,3 пъти по-голям от отчетения според методологията на БНБ. Разликата при канадските инвестиции е още по-голяма, като по оценка на ИПИ техният действителен размер е над 1,1 млрд. лева, докато според данните на БНБ той е едва 90 млн. лева.

/// **Над 5,5 млрд. лв. е действителният размер на ПЧИ от САЩ (2021 г.). Това е над 3,3х повече спрямо методологията на БНБ.**

Около 59% от ПЧИ с действителен произход САЩ, които са осъществени чрез компании, регистрирани в други страни, са минали през Нидерландия. Друга важна страна, в която се регистрират

Размер на ПЧИ по страни, с натрупване към 31 декември 2016 и 31 декември 2021 г.

2016	млн. лв.	Дял	2021	млн. лв.	Дял
Нидерландия	12 937	16,2%	Нидерландия	14 559	14,5%
Австрия	7 988	10,0%	Австрия	9 667	9,7%
Германия	5 461	6,9%	Германия	7 641	7,6%
Гърция	5 275	6,6%	Гърция	5 966	6,0%
Италия	4 771	6,0%	Италия	5 836	5,8%
Обединено кралство	4 552	5,7%	Люксембург	5 390	5,4%
Кипър	4 353	5,5%	Швейцария	5 226	5,2%
Русия	3 996	5,0%	Кипър	4 669	4,7%
Люксембург	2 943	3,7%	Обединено кралство	4 483	4,5%
Швейцария	2 498	3,1%	Русия	3 807	3,8%
Испания	2 167	2,7%	Унгария	3 768	3,8%
Франция	2 131	2,7%	Белгия	3 722	3,7%
САЩ	1 852	2,3%	Турция	2 210	2,2%
Унгария	1 812	2,3%	Франция	2 097	2,1%
Вирджински острови	1 688	2,1%	Испания	1 698	1,7%
Турция	1 554	1,9%	САЩ	1 680	1,7%
Канада	40	0,1%	Канада	90	0,1%

Източник: БНБ, изчисления на ИПИ

компани-майки е Люксембург (над 11%), следван от Белгия, Италия, Швейцария и Великобритания.

Прави впечатление, че американски инвеститори осъществяват дейност в България през гъщерни свои компании в региона, например през Сърбия и Чехия, както и през такива в Швеция, Испания, Франция и Италия, които не предлагат никакъв особен данъчен статут или други специфични ползи от гледна точка на правен режим и третиране.

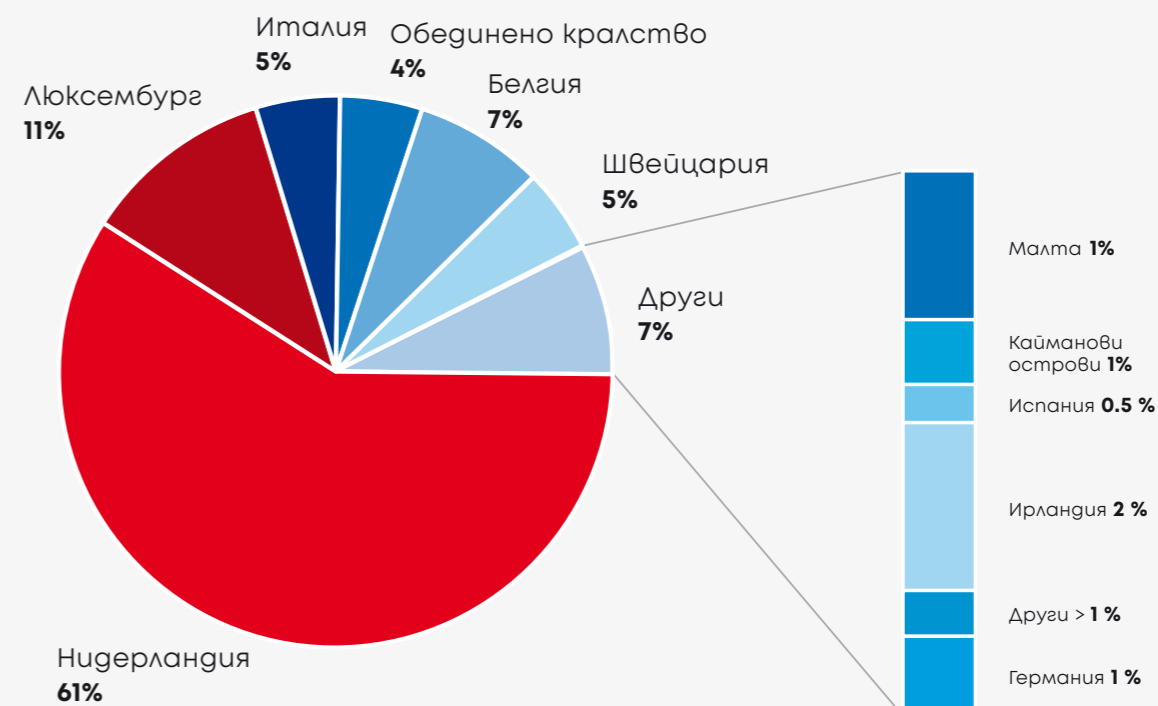
По отношение на инвестициите с действителен произход Канада водеща роля на междинна страна играе Люксембург с около 2/3 от инвестициите. Сред компанияте, попаднали според описаните в първата глава критерии в обхвата на проучването, са отчетени още такива с преки собственици в Нидерландия (20%), Франция (10%) и

Обединеното кралство (4%).

Над 1,1 млрд. лв. е действителният размер на ПЧИ от Канада у нас. (Според БНБ той е само 90 млн. лв.)

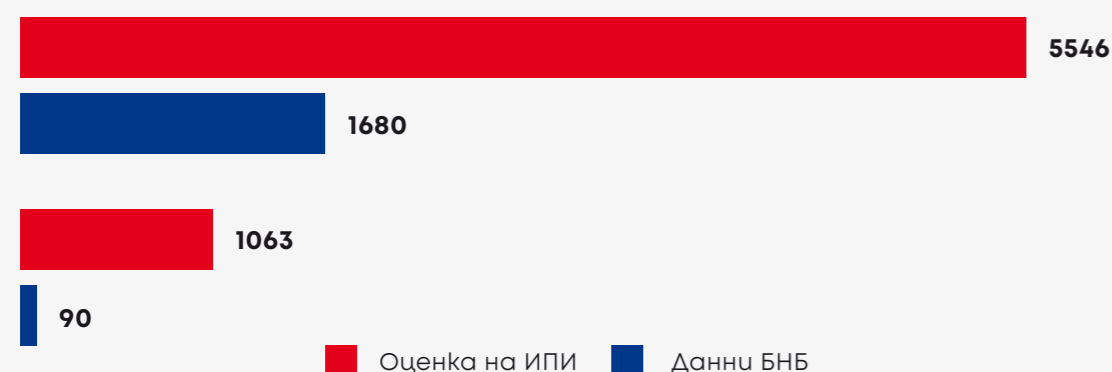
Дори отчитайки ограничения брой предприятия, включени в изследването, може да се отчете известна зависимост между основния предмет на дейност на компанията в България и страната, където е регистрирана компанията-пряк собственик. Така например, предприятията в енергетиката и преработващата промишленост са притежавани от дружества, регистрирани най-вече в Нидерландия,

ПЧИ с действителен произход САЩ според междинна страна, в която е регистрирана компанията, собственик на българското предприятие

Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

Оценка на ПЧИ с действителен произход от САЩ и Канада, млн. лева, 31 декември 2021 г.

Източник: БНБ, изчисления на ИПИ на база фирмени отчети и данни в ТР

Швейцария и Люксембург, докато тези в областта на информационните технологии, изследванията и различните услуги са по-скоро са гъщерни на дружества, регистрирани в Ирландия и Обединеното кралство.

Използвайки данните за идентифицираните действителни американски и канадски инвеститори може да се направи корекция в данните за държавите, където по оценка на ИПИ са били отчетени тези инвестиции. Това означава, че общо около 6,4 млрд. лева ПЧИ се добавят към размера, отчетан за САЩ и Канада, и със съответния размер се

изважда от публичните статистически данни за всяка от останалите страни. Таблицата по-долу показва, че водещите пет страни остават непроменени – Нидерландия, Австрия, Германия, Гърция и Италия. Непосредствено след Италия е САЩ (6-то място), или непроменено от оценката на ИПИ през 2018 г. Оставащите 5 страни в първите 11 продължават останалите в първите 11 остават Швейцария, Кипър, Обединеното Кралство, Люксембург и Русия. Отчетлива е разликата с официалните статистически данни при Нидерландия и Люксембург, което е представено и на графиката по-горе.

Американските инвестиции в България

Ефекти на инвестициите от САЩ върху националната икономика на България

Настоящата методология позволи да се идентифицират 98 компании с произход САЩ. През 2021 г. общите им приходи са близо 11 млрд. лв., а заетите в тях – близо 41 хиляди души. Преките чуждестранни инвестиции на американските компании са над 5,5 млрд. лв. към края на 2021 г.. Сравнение с предишното изследване на ИПИ с данни за 2016 г. показва огромен ръст на американските инвестиции в страната. Броят на компанията нараства с 31%, а на заетите в тях – с 43%. Ръстът на приходите е над 52%, а ПЧИ се увеличават с над 23% или с над 1 млрд. лева.

Средните годишни брутни заплати на заетите в компании с произход САЩ са над два пъти по-високи от тези за страната. Нещо повече - няма нито една община и нито един сектор, в които те да не са по-високи от средните за страната.

Към края на 2021 г. балансовата стойност на дълготрайните активи на американските компании у нас надхвърля 4,1 млрд. лева, като за годината по оценки на база отчети на предприятията са извършени разходи за придобиване на нови активи в размер от близо 280 млн. лева.

Огромен ръст на инвестициите от САЩ (2016 – 2022¹)

31% повече американски компании са отчетени

>52% ръст на приходите

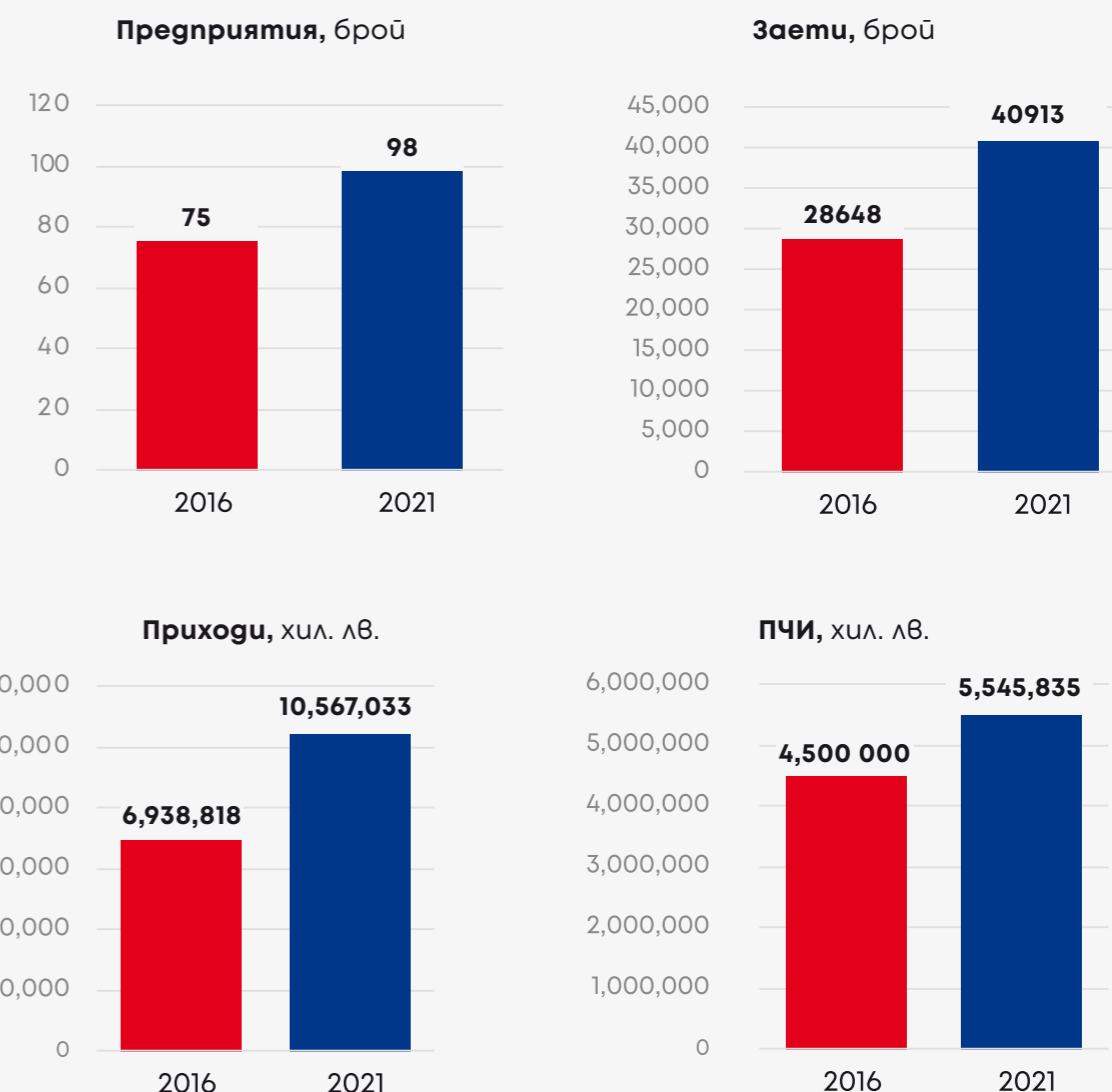

43% повече са заетите.

>23% ръст на ПЧИ или с над 1 млрд. лв.

Показатели за компанията с произход САЩ за 2016 г. и 2021 г.

Източник: БНБ, изчисления на ИПИ на база фирмени отчети и данни в ТР

КАНАДСКИТЕ ИНВЕСТИЦИИ

Идентифицираните по настоящата методология компании с произход Канада са пет на брой. Общите им приходи за 2021 г. 1,3 млрд. лв., заетите в тях – 5196 души, чиято средна брутна заплата е с 2/3 по-висока от средната за страната. Натрупаните преки чуждестранни инвестиции на канадските компании са близо 1,1 млрд. лева. към края на 2021 г.

¹ Спрямо данните от изследването „Инвестициите на САЩ в България 1990 – 2016 г.“, издание на Американска търговска камара в България.

Американските инвестиции в България

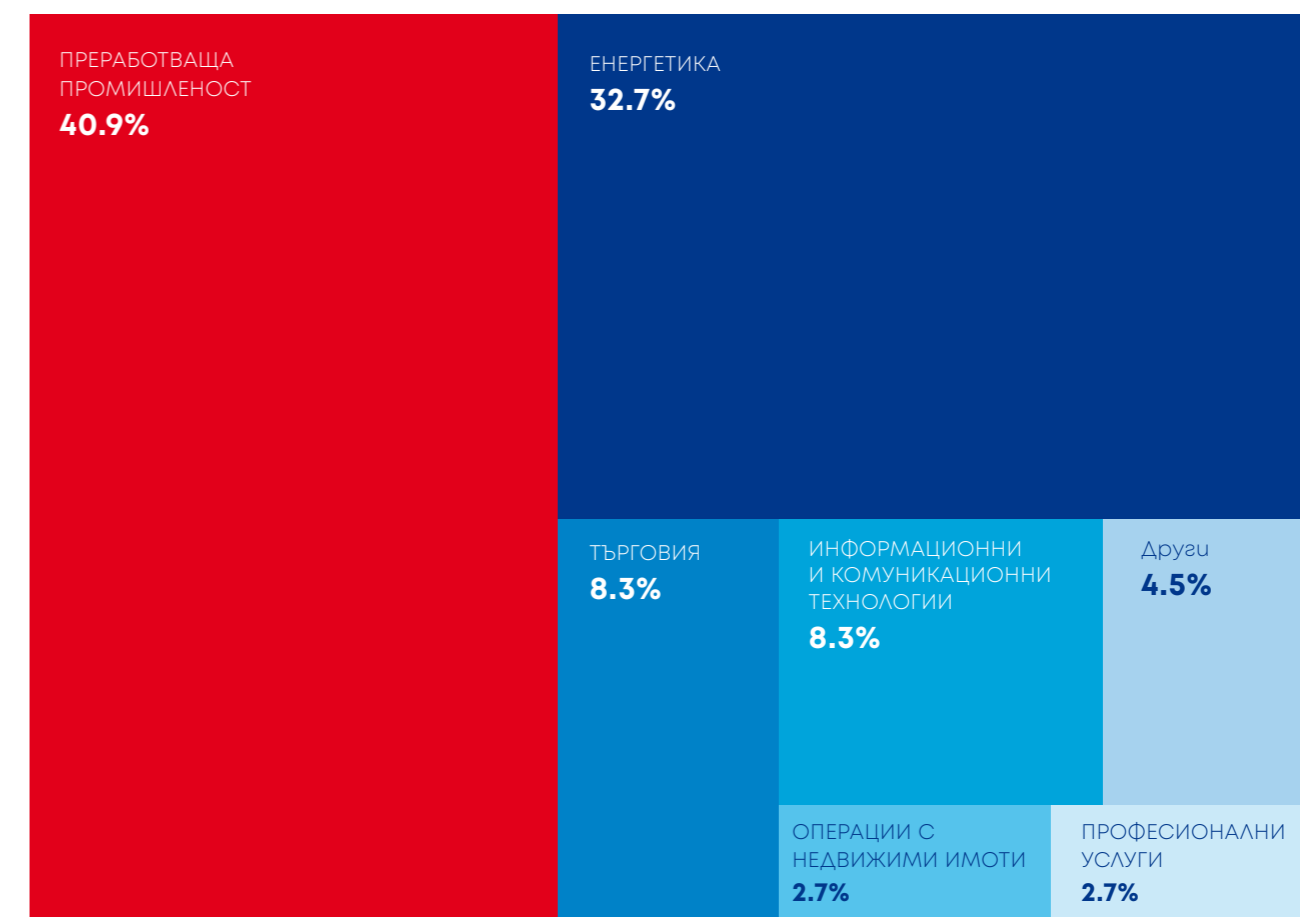
Ефекти на инвестициите от САЩ върху секторите на икономиката

Секторът на преработващата промишленост включва 18 компании с произход САЩ. Той носи над 30% от общите приходи на американските компании (например „Идеал Стандарт – Видима“ АД, „Кока-Кола Хеленик Ботълинг Къмпани България“ АД, „Чипита България“ АД). Там са и 35% от заетите (14,2 хил. души), а средните годишни заплати са над 50% по-високи от тези за страната. Общите преки чуждестранни инвестиции в сектора са 2,3 млрд. лв. или 40,9% от американските инвестиции. В сектора на индустрията с най-високи приходи от дейността са компанията за производство на керамика, санитарни изделия, нишесте и нишестени продукти, както и в производството на автомобилни части и електроника. В тях са заети над 8,5 хиляди души.

Около 1/3 от американските инвестиции (1,8 млрд. лв.) пък са в сектора на енергетиката (например компанията от групите на КонтурГлобал – собственик на ТЕЦ Марица Изток 3, както и от групите на Ей И Ес – собственик на ТЕЦ Марица Изток 1). Шестте компании осигуряват заетост на 735 души и допринасят за 22,9% от приходите на американските компании изобщо.

Както секторът на енергетиката, така и този на преработващата промишленост, са капиталоемки и разчитат на големи вложения в земя, машини, сгради, съоразения и оборудване. Балансовата стойност на дълготрайните материални активи на американските компании в тези отрасли са над 80% от всички в предприятията с произход на капитала САЩ. Освен че тези два сектора се характеризират с високо ниво на капиталови разходи, за тях също са характерни дългият полезен живот на активите и дългосрочният характер на инвестицията. Инвестициите в тези сектори могат да се разглеждат като дългосрочен интерес от страна на чуждестранния собственик за развитие на

Дял на преките чуждестранни инвестиции с произход САЩ по сектори

Източник: Публикувани в ТР годишни финансови отчети, НСИ, изчисления на ИПИ

компанията и като цяло за участие в икономическия живот в страната. Повече от половината нови инвестиции за придобиване на дълготрайни активи през 2021 г. са именно в предприятията от преработващата промишленост.

Един от най-значимите за американските инвестиции сектори е този на създаването и разпространението на информация и творчески продукти (например „ВиЕмУеър България“ ЕООД, „Ди Екс Си България“ ЕООД, Ай Би Ем

България“ ЕООД). В ИКТ сектора оперират 19 компании с произход САЩ с 12,9 хиляди заети (близо 1/3 от всички заети в американски компании). ПЧИ от американските компании са на стойност около половин милиард лева и представляват 8,3% от общите ПЧИ в сектора. Балансовата стойност на ДМА, притежание на предприятията в бранша, са около 7% от всички, като за последната година инвестиционните разходи достигат ¼ от общите за американските компании. Освен фирмите,

|| Няма нито една община и нито един сектор, в който заплатите да не са по-високи от средните за страната.

занимаващи се с информационни технологии, този сектор включва и няколко компании в сферата на телевизията (например „Дъ Уолт Досни Къмпани България“ ЕООД“ и „Ню Бояна Филм“ АД), които осигуряват заетост на над 250 човека и носят инвестиции на стойност над 130 млн. лева.

Основният брой на предприятията с произход САЩ е в сферата на търговията. Именно такава дейност извършват 21 от идентифицираните компании (например „Монделийз България“ ООД, „Проктър и Гембъл България“ ЕООД“, „Ейвън Козметикс България“ ЕООД). Приходите им представляват близо 1/5 от приходите на всички американски компании в България, заетите в тях – над 1,2 хиляди, а заплатите са над тройно по-високи от средните за страната. ПЧИ от компаниите с произход САЩ в търговията са за близо половин милиард лева или 8,2% от общите ПЧИ за сектора.

Над 5,5 млрд. лв. са ПЧИ в България на компании от САЩ (края на 2021 г.)

Преките чуждестранни инвестиции в сектора на операциите с недвижими имоти (например двата Бизнес парка, както и „София Еърпорт Център“ ЕООД) са над 150 млн. лв. или 2,7% от всички американски инвестиции. Спецификата на тази дейност обуславя и сравнително значимия размер на дълготрайните материални активи в тези компании, които надхвърлят 7% от общите за всички.

Същият дял и обща стойност от почти 150 млн. лв. имат и инвестициите в сектора на професионалните дейности и услуги. В сектора работят 16 компании с различно естество на дейността, включително счетоводни и одиторски компании, рекламни агенции, инженерни и технически консултанти, посредници по набиране и предоставяне на работна сила. Те осигуряват заетост на 4,3 хиляди души или над 10% от заетите в американски компании в страната. В американските центрове за обслужване на клиенти (например „Съдърланд Глобал Сървисиз България“ ЕООД и „Сайтел България“ ЕООД) са заети над 5 хиляди души, а инвестиции в тях са 80 млн. лева.

Редица американски компании извършват дейност в сектора на проучванията и научните изследвания и по-специално в областта на клиничните изследвания, научноизследователска и развойна дейност в областта на медицината, търговия с фармацевтични стоки, медицинска техника и апаратура (например „Пи Пи Ди България“ ЕООД, „АбВи“ ЕООД, Мерк България“ ЕАД). В сектора са заети 1,7 хиляди души, а инвестициите са за над 50 млн. лева.

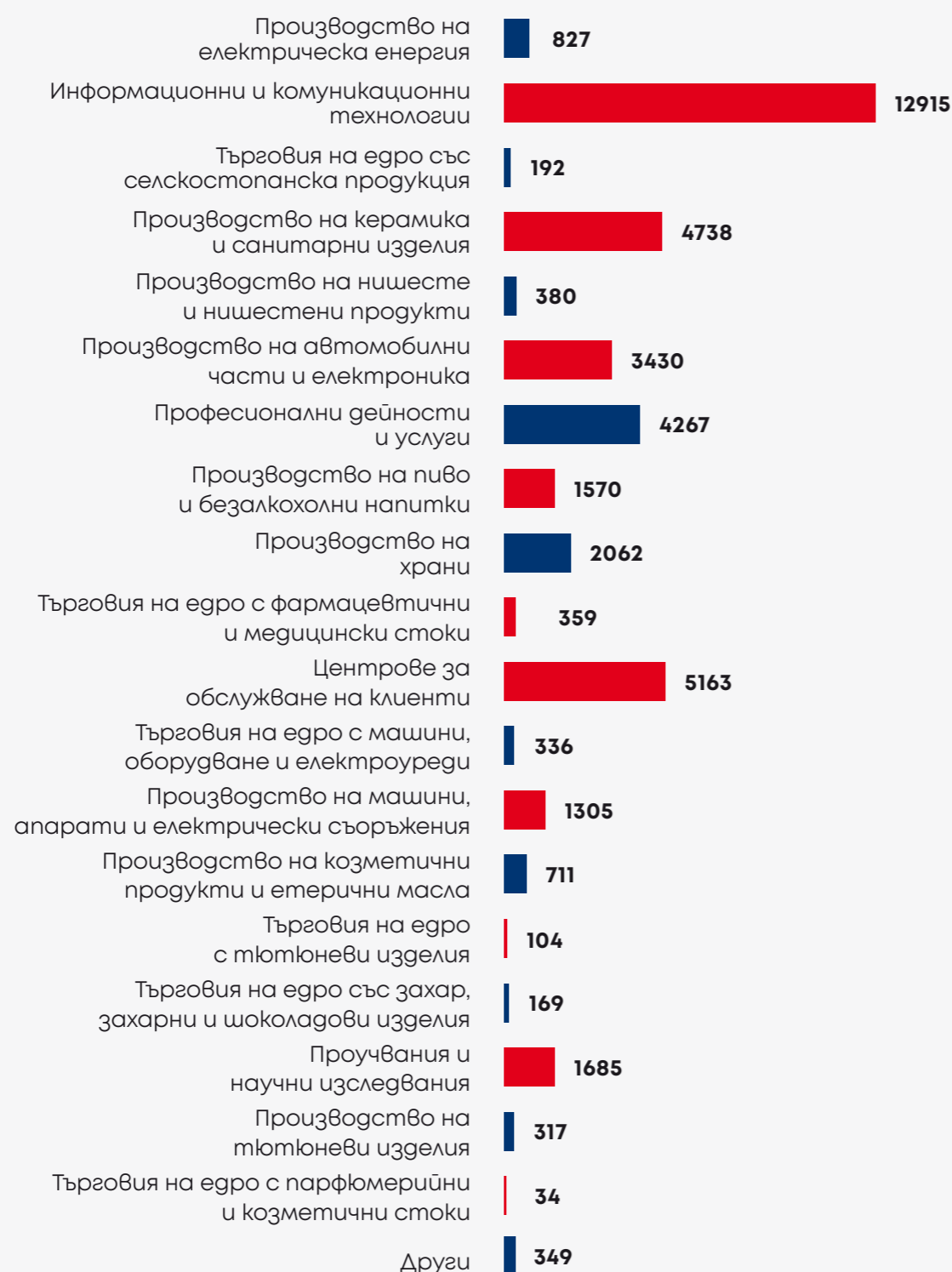
Ключов момент от навлизането на високотехнологични компании (основно от ИКТ сектора, този за научни изследвания и дейностите в сферата на медицината) е трансферът на технологии и ноу-хау в България. Този процес на пренасяне на умения, знания и методи повишава икономическото развитие и осигурява конкурентоспособност и растеж на българската икономика.

Приходи на компании с произход САЩ, млн. лв.

Източник: Публикувани в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

Заети в компании с произход САЩ, брой

Източник: Публикувани в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

Инвестициите, насочени изцяло към чисто селскостопанска дейност имат относително нисък размер от около 50 млн. лв. Разглеждаме тук и компаниите, извършващи пряко свързани със земеделието по веригата на стойността дейности, включващи търговия със селскостопански продукти и извличането на първични продукти за хранителната промишленост чрез преработка на зърнени култури, макар те да са отчетени съответно в преработваща промишленост и търговия на едро. В тази група компании, силно свързани със селското стопанство, американските инвестиции достигат 650 млн. лв. През последните пет години земеделието и силно свързаните с него компании в търговията и първичната преработка е един от бързо

Близо 41 000 души са заетите в американски компании у нас.

нарастващите сектори, като инвестициите нарастват с 58% пъти, а приходите от продажби – с 44%. Към 2021 г. приходите надхвърлят 1,8 млрд. лева, а заетите са близо 900. В допълнение, американски компании осъществяват дейност и в множество други сектори, включително: пощенски и куриерски услуги (например „ТНТ България“ ЕООД и „Уърлд Куриер България“ ЕООД), товарен транспорт (например „Хан Аспарух Транспорт“), застрахователни дейности (например „Марш“ ЕООД), рециклиране на отпадъци.

КАНАДСКИТЕ ИНВЕСТИЦИИ

Основната част от компаниите с произход Канада са съсредоточени в добивната и в преработващата промишленост. Канадските преки чуждестранни инвестиции в добивната промишленост (предприятията на „Дънди прешъс металс“ ЕАД в Челопеч и в Крумовград, както и „България Алфа“ ЕАД“) са на стойност 875 млн. лв., а общите им приходи са над 1 млрд. лева. Трите компании осигуряват заетост на 1128 души. Близо 700 са работещите в преработващата промиш-

леност „Линамар Лайт Металс Русе“ ЕООД), а преките чуждестранни инвестиции в сектора са над 130 млн. лева. Балансовата стойност на дълготрайните активи достигава 680 млн. лева, а само за последната година са извършени разходи за придобиване на ДМА в размер на над 75 млн. лева. Един от интересните сектори, който не привлича значителни по стойност инвестиции и не се отличава с високи обороти, но генерира висока заетост, са раз-

личните административни и спомагателни услуги, част от които е дейността на телефонните центрове за услуги или т.нар. кол-центрове. Канадската инвестиция („Колпойнт Ню Юърп“ ЕАД) в тях формира едва 2,5% от дълготрайните материални активи, собственост на всички компании с канадска собственост, но през 2021 г. осигуряват заетост на близо 2/3 (3390 души) от всички заети в компании с канадска собственост, заради високата трудоемкост на този отрасъл.

Американските инвестиции в България Ефекти на инвестициите от САЩ върху регионалните икономики

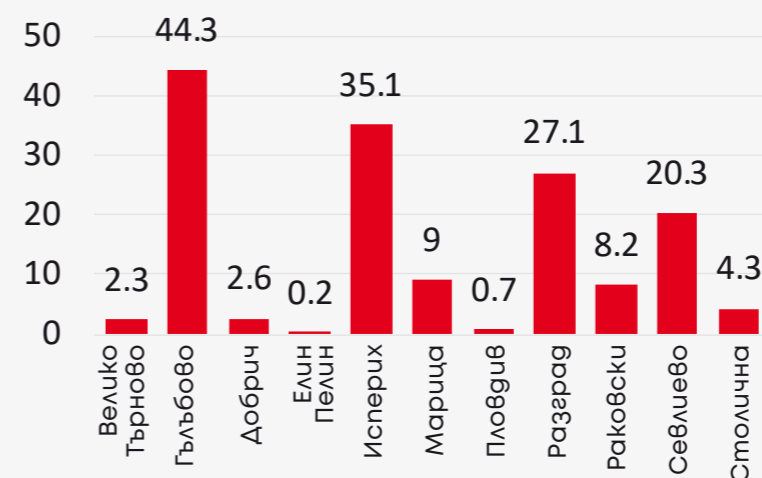
Идентифицираните компании с произход САЩ са в общо 11 български общини, разположени в пет от шестте района за планиране (американски инвестиции липсват единствено в Северозападния район). Въпреки че компанията са едва 0,1% от общия брой на предприятията в тези общини, преките чуждестранни инвестиции, които носят са 16%. Приходите им представляват 5% от нетните приходи от продажби, като генерират сходен дял в заетостта в разглежданите общини.

Основната част от американските предприятия са в столицата – общо 82 от 98-те компании с произход САЩ. Те носят и 4,3% от приходите на компанията в София и осигуряват 5% от заетостта (32,4 хиляди души), а заплатите в тях са с близо 80% по-високи от средната за столицата. Струпването именно в столицата е резултат от добре развития пазар и по-лесния достъп до работна сила с подходящо образование и умения. Същевременно, макар центъра на операции на компанията да е в София, част от дейността им пряко или косвено се извършва в цялата страна – например при търговията и дистрибуцията. Поради мащаба на столична-

та икономика обаче влиянието на американските инвестиции е сравнително ограничено, докато в други общини – те имат значителна роля в местната икономика. В четири от общините общите приходи на компанията с произход САЩ са над 1/5 от нетните приходи от продажби - Гълъбово (44,3%), Исперих (35,1%), Разград (27,1%) и Севлиево (20,3%). Най-голям дял на заетите в американски компании пък се наблюдава в общините Исперих (29,5%), Севлиево (25,5%) и Гълъбово (18,8%). Във всички общини заплатите на заетите в компании с произход САЩ са по-високи от средните. Около два пъти и половина по-високи в общините Разград и Гълъбово и около двойно - в общините Добрич и Пловдив. ПЧИ на компанията с произход САЩ почти покриват общия обем на ПЧИ в община Гълъбово и са над 1/3 от ПЧИ в общините Велико Търново и Добрич. В столична община те достигат 9%, а в община Пловдив – над 6%.

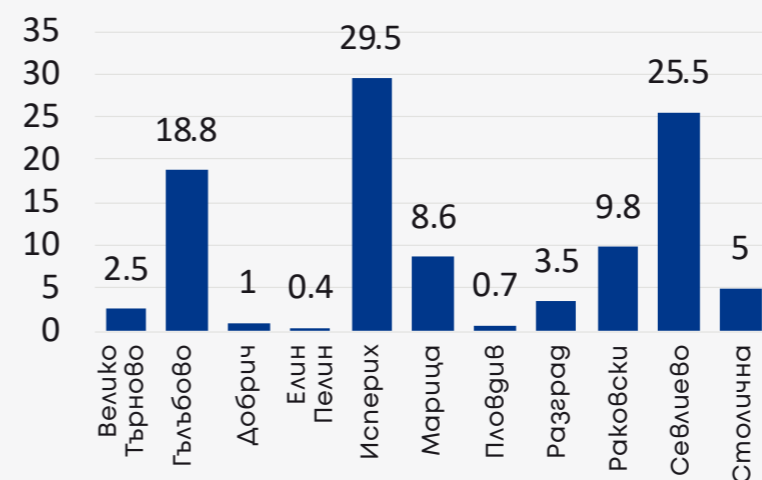
Тези данни показват огромната роля на американските инвестиции на регионално ниво. На практика на места компанията с произход САЩ имат структуроопределящо значение не само за сектора, в който оперират, но и за местната икономика като цяло.

Приходи в американски компании като дял от общите за общините, 2021 г., %

Дял на приходите на компанията с произход САЩ от нетните приходи от продажби в общините, 2021 г., %

Заети в американски компании като дял от общите за общините, 2021 г., %

Дял на заетите в компанията с произход САЩ от общия брой на наетите в общините, 2021 г., %

Източник: Публикувани в ТР годишни финансови отчети, НСИ, изчисления на ИПИ

КАНАДСКИ ИНВЕСТИЦИИ

Идентифицираните канадски инвестиции са съсредоточени в три български общини. ПЧИ на „Дънди прешъс металс“ ЕАД в Крумовград и в Челопеч са на обща стойност 874,8 млн. лв., а приходите за 2021 г. – над 1 млрд. лева. Заетите в Челопеч достигат 821 души, а в Крумовград – 295 души.

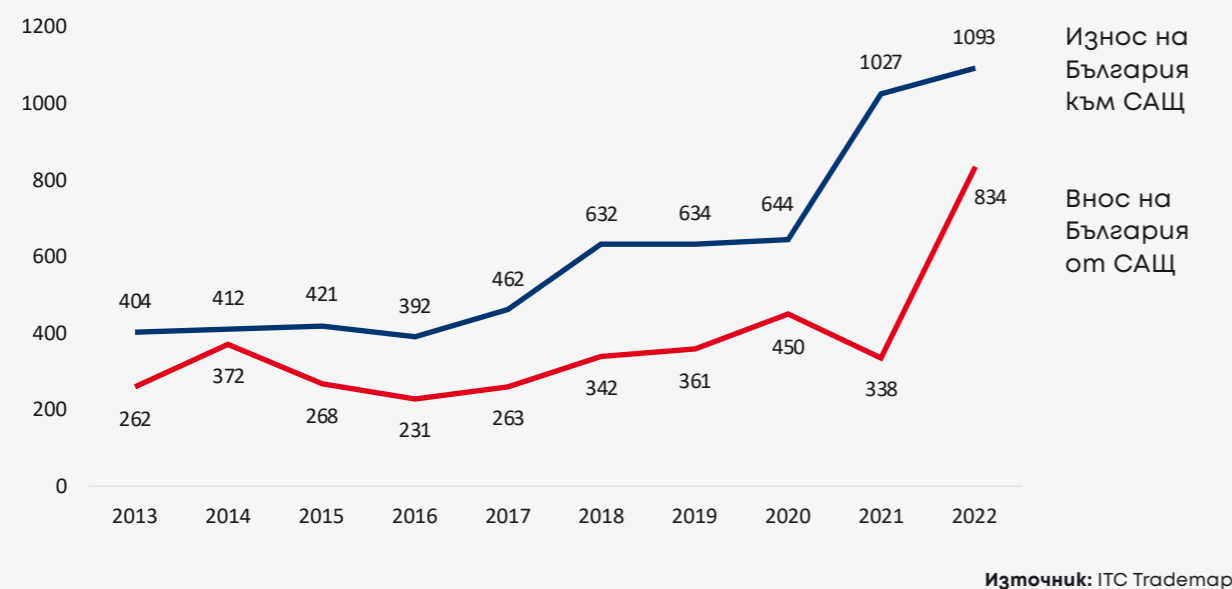
Три компании с канадска собственост в областта на услугите са в столична община. ПЧИ в тях за 2021 г. надхвърлят 188 млн. лева. В трите компании са заети над 4 хил. души.

Американските инвестиции в България Ефекти по линия на търговията

Значението на икономическите взаимоотношения между САЩ и България се илюстрира и от мащаба и тенденциите в търговията със стоки услуги. В анализа са представени най-важните показатели за динамиката на търговския обмен на стоки и услуги, мястото на САЩ сред търговските партньори на България, както и най-важните сфери на взаимодействие. През последното десетилетие търговски-

те взаимоотношения при стоките между САЩ и България регистрират постепенен ръст, ускорил се значително след 2020 г. Докато в периода между 2013 и 2018 г. обемът на вноса на България от САЩ се движи между 250-400 млн. щатски долара годишно, то през 2022 г. той вече достига 834 млн. долара, най-вече в резултат от увеличен внос на втечен природен газ от САЩ за Европа и България, след едностранното спиране на газа от Русия за Европа и България.

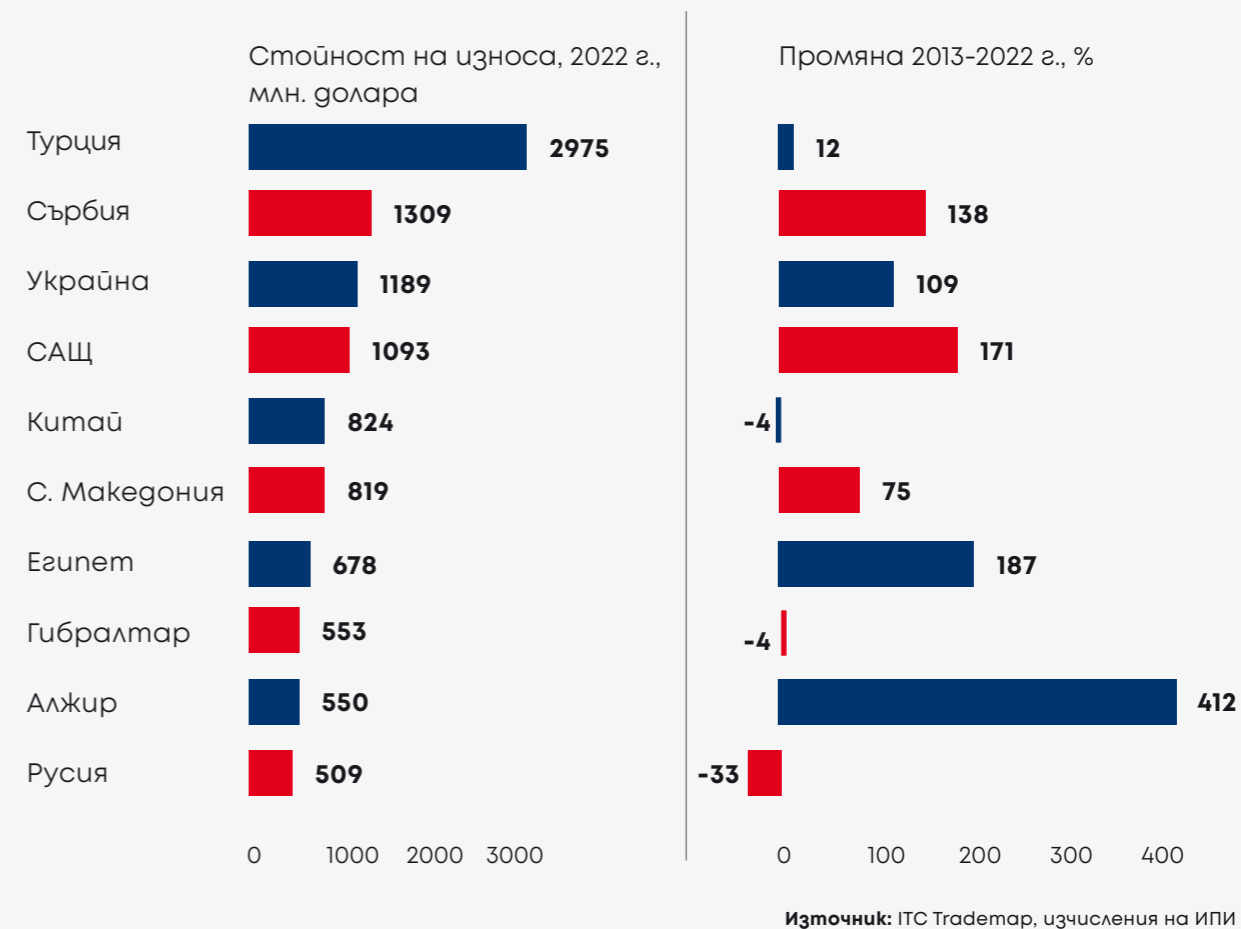
Стойност на търговията със стоки между България и САЩ, 2013-2022 г., млн. щ.д.

2 Важно е да отбележим, че тук става дума само за пряката търговия, но не и износа на България към САЩ през трети страни, или пък износа на стоки от трети страни, който съдържа произведени в България компоненти и суровини. Някои оценки тук

Стойност и изменение на **износа** стоки от България към топ 10 експортни дестинации извън ЕС, 2013-2022 г.

Постоянно е повишението на стойността и на износа на България към САЩ, който нараства от 404 млн. долара през 2013 г. до 1,1 млрд. долара през 2022 г. В сравнение с общия обем на износа на България от малко над 50 млрд. долара през 2022 г. това означава, че САЩ формират малко над 2% от български экспорт.² Сравнението на важността на щатския пазар за българския бизнес с географски близките и тясно икономически обвързани партньори от Западна Европа не би било особено

коректно. По тази причина сравняваме търговските взаимоотношения със САЩ в контекста на останалите партньори извън ЕС. През 2022 г. тя се нарежда на четвърто място, след Турция, Сърбия и Украйна по размер на износа на България, като разликата с Украйна и Сърбия е в рамките на 200 млн. долара. Тези четири държави са и единствените извън ЕС, за които България изнася стоки на обща стойност над 1 млрд. щатски долара. В динамика САЩ бележат един от най-високите ръ-

стовете за десетилетието между 2013 и 2022 г. – 171%, които сред страните от челната десетка е сравним само с ръста при Алжир и Египет. Повишенията при северноафриканските държави обаче до голяма степен се дължат на разместванията на международните зърнени пазари, което личи и при сравнението с предишната 2021 г. Тогава САЩ са били третият по важност експортен пазар извън ЕС, и с най-високият ръст спрямо 2013 г. – 154% – в сравнение със 80% повишение на

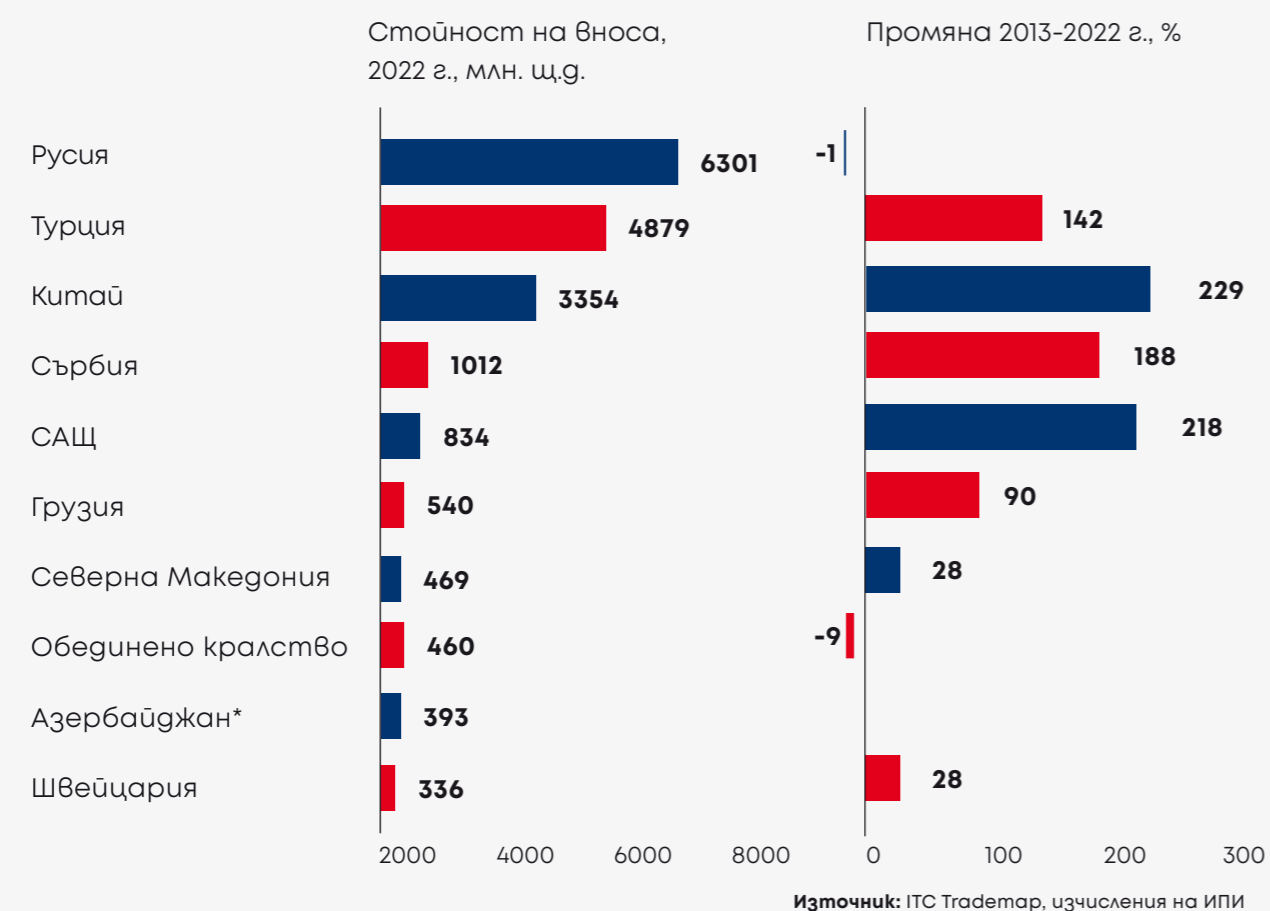
износа към съседна Сърбия и Южна Корея. Прави впечатление, че въпреки коренно различната регулация на търговските взаимоотношения, САЩ са сравними и с редица партньори от ЕС, а значително по-голям размер на българския износ има единствено към Германия, Румъния, Италия и Гърция – две от водещите икономики на ЕС и две съседни държави. Същевременно САЩ са сравними по размер експортни пазари за български стоки със страни като Полша и Нидерландия.

От гледна точка на вноса на България от държави извън ЕС, САЩ също се нареждат в челната петица през 2022 г., зад Русия, Турция, Китай и Сърбия, като и тук разликата със Сърбия е относително малка. Трябва да се има предвид, че значителното повишаване на вноса от Русия и Азербайджан през последната година е движено най-вече от високите цени и пренареждането на пазарите на горива и в частност на природния газ. Повишеният внос на енергийни ресурси е и сред причините на бързия ръст на вноса на България от САЩ, като в рамките на десетилетието той се е повишил с 218%, стойност сравнима с тази на вноса от Китай. Значителен ръст се наблюдава спрямо същата база и през 2021 г., преди пренареждането на енергийния пазар. И тук вносът на България от САЩ е сравним с този на някои страни от ЕС – Словения, Ирландия, Швеция. Профилът на българския износ към САЩ е относително равномерно разпределен в няколко широки направления. Водещи са няколко класа машини и части за машини, както и метали, фармацевтични продукти, земеделска продукция. На по-ниското ниво на класификация, водещата експортна стока на България към САЩ са медицинските инструменти и техника, със 125 млн. долара през 2022 г. и над 150 млн. долара предишната година. Със относително голям дял са електронните интегрални схеми (42 млн. долара), машините за обработка на данни (27 млн. долара) измервателните инструменти (29 млн. долара). Сред земеделската продукция почти целият износ се състои от слънчогледово семе – 61

1,1 млрд. щ.д. през 2022 г.
 е износът на България към САЩ. Той нараства от 404 млн. щ.д. през 2013 г.

млн. долара през 2021 г., като стойността на тази стока е относително постоянна през последните години. При металите водещо място заемат листовите мед (45 млн. долара), които регистрират значителен ръст през последните години, както и алуминиевото фолио (25 млн. долара), което е относително нова стока за българския стокообмен със САЩ. Практически всички водещи групи стоки на износа на САЩ за България бележат значителен ръст през последното десетилетие, като това е най-видимо при инструментите, апаратурата и машините, както и металите. Така например най-голямата група на вноса през 2022 г. са били горивата, почти изключително природен газ – 414 млн. долара, но се десетократен ръст спрямо предишната година, която стойността им е била 39 млн. долара. Относително по-стабилна е ролята на електрическите машини и апарати, като през последното десетилетие стойността на вноса им варира в диапазона 60-100 млн. долара. В тази категория водещи са електронните интегрални схеми (27 млн. долара през 2022 г.), но този тип внос е разпределен относително равномерно между различни стоки, от телефони през трансформатори до електромотори и генератори. Относително стабилен – около 40 млн. долара годишно – е и вносът на самолети и

Стойност и изменение на вноса на България от водещи търговски партньори извън ЕС, 2013-2022 г.

* Динамиката на Азербайджан не е показана.

хеликоптери, като през 2022 г. е значителна и стойността на вноса на части за тях, над 26 млн. долара.

От значение е и търговското салдо – разликата между вноса и износа между търговските партньори. Положително салдо означава, че икономиката на страната „печели“ от двустранните отношения,

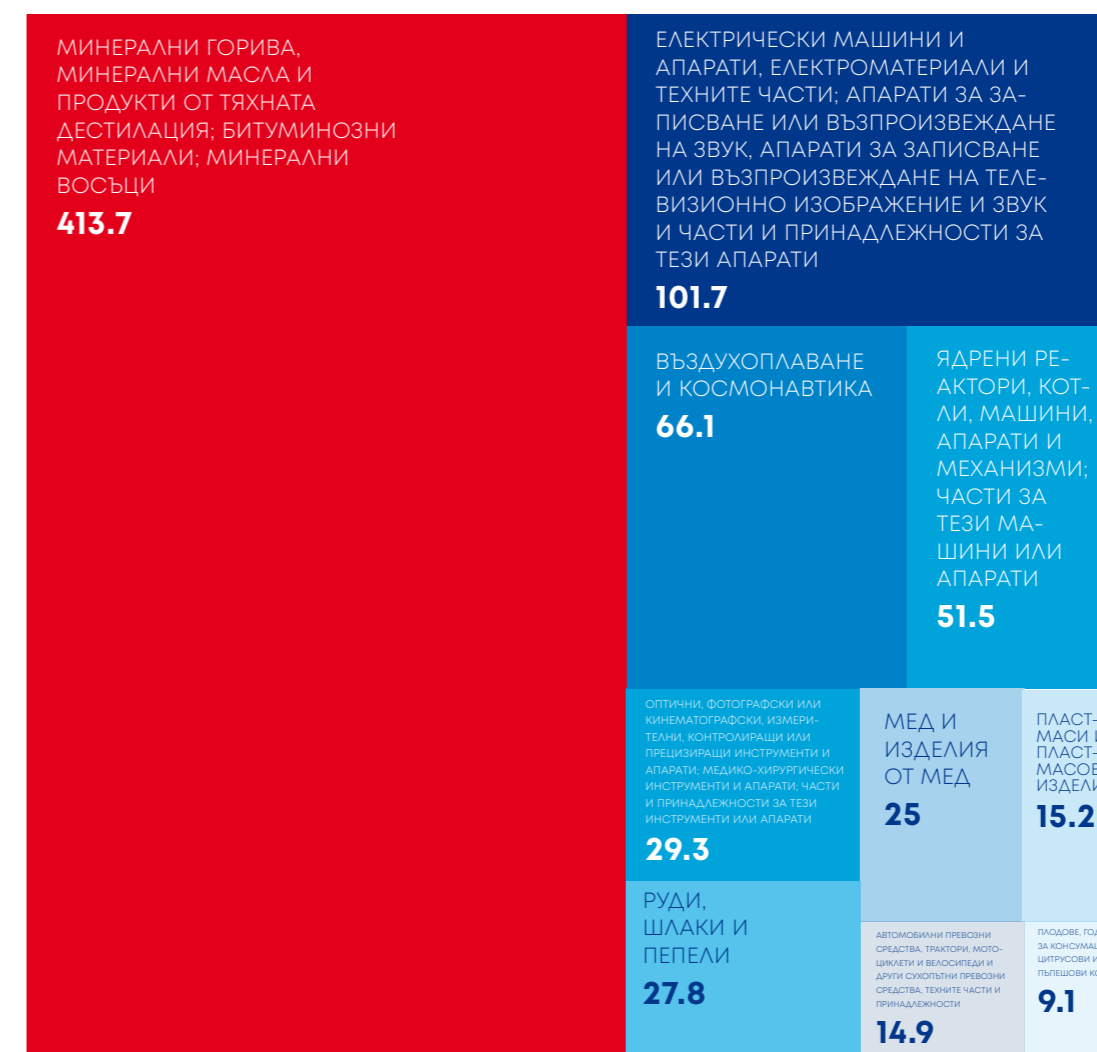
тъй като повече средства влизат в местната икономика, отколкото излизат. Ако отново сравним с основните партньори извън Европейския съюз търговското салдо на България със САЩ е било 238 млн. долара през 2022 г., което ги поставя на седмо място. Както отбелязвахме по-горе, войната и промените в международната обстановка много

Водещи 10 групи стоки в износа на България към САЩ през 2022 г. според Комбинираната номенклатура, млн. щ.д.

Източник: ITC Trademap

Водещи 10 групи стоки на вноса на България от САЩ през 2022 г. според Комбинираната номенклатура, млн. щ.д.

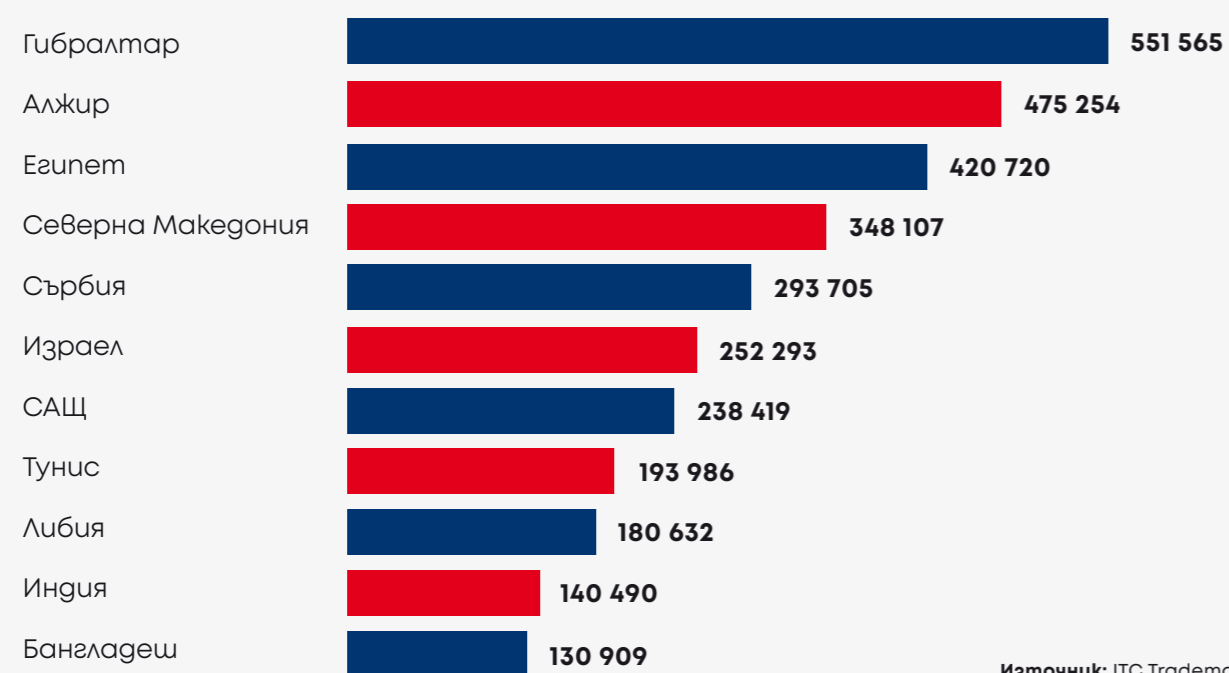

Източник: ITC Trademap

промянат обстановката през 2022 г., което и съответно води до разместване в търговските баланси. През 2021 г. търговското салдо между България и САЩ е било над три пъти по-високо – 689 млн. щ.д, най-високото не само от страните извън ЕС, но и сред всички търговски партньори на страната, надхвърляйки дори това със съседна Румъния (653 млн. долара) и Германия (453

414 млн. щ.д. е стойността на внесените горива от САЩ през 2022 г. (основно ВПГ). Това е 10x ръст спрямо 2021 г. при стойност от **39 млн. щ.д.**

Търговско салдо на България с водещи 10 търговски партньори по най-високо положително търговско салдо, 2022 г., млн. щ.д.

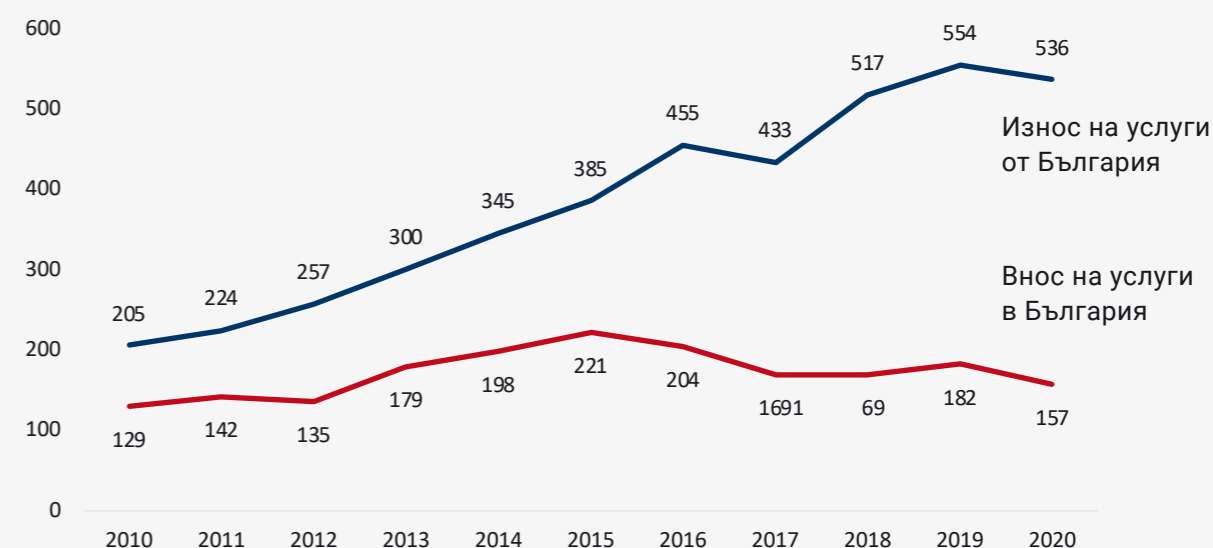
млн. долара). Това за пореден път подчертава ключовата роля, която играят взаимоотношенията със САЩ за българския бизнес и икономика.

За разлика от подробната и по-актуална статистика на търговския обмен със стоки, при услугите достъпните данни са по-ограничени. В рамките на десетилетието износът на услуги от България към САЩ е нараснал почти два и половина пъти, от 205 млн. долара през 2010 г. до 536 млн. долара през 2020 г., като достига своя пик от 554 млн. долара през 2019 г., преди началото на ковид пандемията. Също като при

стоките, и тук балансът е в полза на износа на България, като най-високата си стойност вносът на услуги от САЩ достига в средата на миналото десетилетие, когато надхвърля 200 млн. долара годишно.

Според широката класификация, която Trademap ползва за търговията с услуги водещата група на износа от България към САЩ са телекомуникационните, компютърни и информационни услуги, със стойност от 57 млн. долара през 2020 г., както и категорията „други“, където най-голяма тежест имат отново свързани с технологичната сфера дейности.

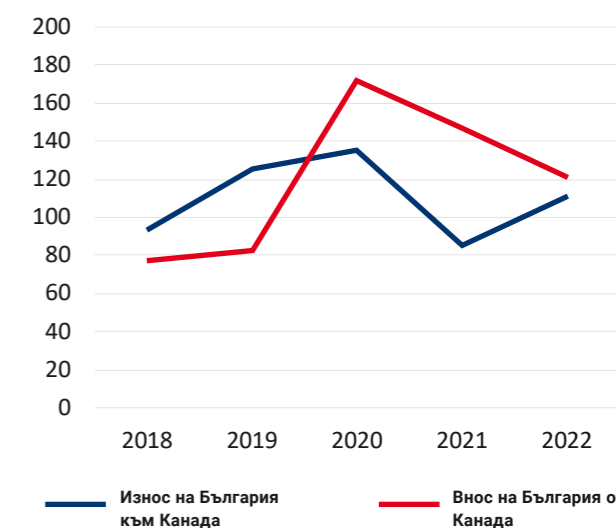
Търговия с услуги между България и САЩ, 2010-2020 г., млн. щ.д.

Източник: ITC Trademap

ТЪРГОВИЯТА МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И КАНАДА

През последните години търговията между България и Канада задържа относително постоянни равнища, като износът на България варира в диапазона 90-120 млн. долара годишно, вносът – между 80 и 170 млн. долара годишно. Водещата износна стока през 2022 г. е било слънчогледовото семе, а значителна роля играят и двигателите и листите мед, както и различни видове машини и оборудване. Почти половината внос на България от Канада е съставен от медна руда, а на второ място са стоки от мед, а останалите групи са относително малки. Търговията с услуги според данните на ITC trademap е с много малък обем

Американските инвестиции в България Ефекти по линия на туризма и трансфери от мигранти към България

Годините преди ковид пандемията България става все по-привлекателна за туристи от САЩ, като в периода между 2013 и 2019 г. годишният им брой нараства от 73 до 109 хиляди души, или 0,9% от всички туристи, посетили страната. Очаквано прекъсването на международните пътувания през 2020 г. води до срив до почти 27 000 посещения, и до 2022 г. посещенията не са се възстановили до пред кризисните си равнища.

Докато България е все по-популярна за американците, то през последните 10 години броят на българите, които посещават САЩ се задържа около 20 000 души годишно, а след пандемията намалява значително, до 2,5 000 души през 2020 г.

Относително малък е броят на гражданите на САЩ, които пътуват в България по работа – едва 6%

0,9% от всички туристи, посетили страната между 2013-2019 г. са американци или 109 000 души.

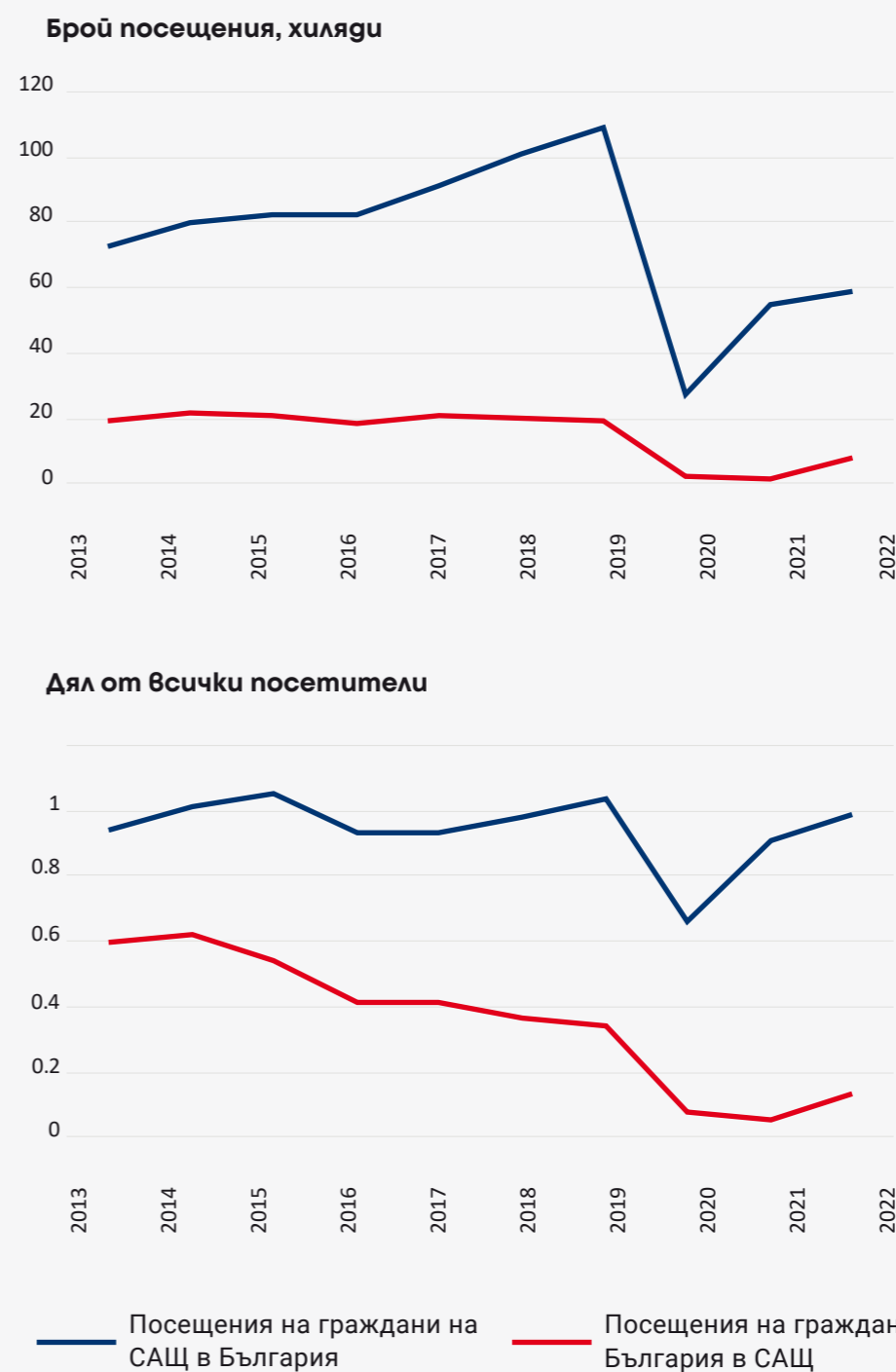
от всички през 2019 г., последната „нормална“ година. Туристическите пътувания съставляват 83% от всички, което поставя останалите 11% в категорията други, най-вече посещения при семейство и приятели.

Пандемията променя значително този профил, като през 2020 г. дялът на „другите“ достига 64%. При пътуванията на българите в чужбина разпределението и преди пандемията е значително по-различен, като „другите“ са почти 60% през 2019 г., деловите пътувания – 27% от всички, а туристическите – едва 13%.

Значителен и устойчив през годините е паричният поток, генериран от трансферите на българи, живеещи и работещи в САЩ. В периода 2017-2022 г. паричните преводи от емигранти към България е средногодишно около 220 млн. долара, с което САЩ се нарежда на второ място след Германия.

Получените от САЩ средства през годините са около 18-20% от всички трансфери от чужбина, които в подкрепят разполагаемия доход на домакинствата в страната ни.

Посещения и туризъм между САЩ и България, 2013-2022 г.

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

Основни изводи и наблюдения

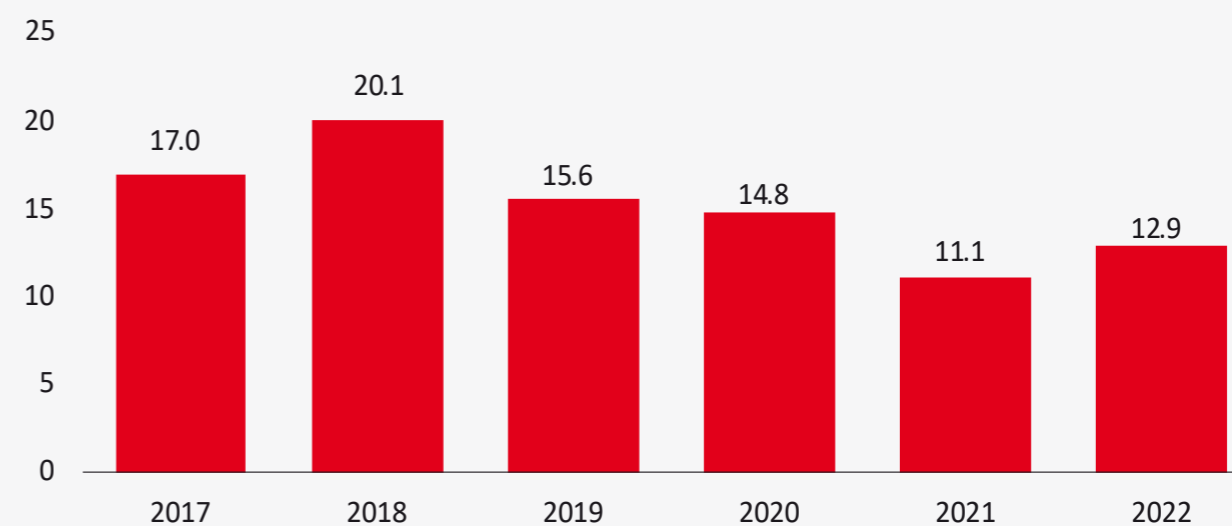
- ▶ Чуждестранните инвестиции са основен фактор за икономически растеж.
- ▶ Американските инвестиции са силно подценени в официалната статистика.
- ▶ През 2021 г. в България оперират 98 компании с произход САЩ, в които работят близо 41 хиляди души. Канадските инвестиции са съсредоточени в пет компании с над 5 хиляди заети.
- ▶ Средните годишни брутни заплати на заетите в компании с произход САЩ са над два пъти по-високи от тези за страната.
- ▶ **Преку чуждестранни инвестиции от компании с произход САЩ са над 5,5 млрд. лв. Канадските са над 1 млрд. лева.**
- ▶ Делът на компаниите от САЩ има сериозен превес в преработващата промишленост, енергетиката, ИКТ сектора, професионалните дейности. Значителният размер на дълготрайните материални активи в компаниите (по-специално в преработващата промишленост и сектора на производство на електроенергия) показват дългосрочна обвързаност и интерес от страна на чуждестранния собственик за развитие на компаниите и като цяло за участие в икономическия живот в страната.
- ▶ Един от най-значимите за американските инвестиции сектори е този на създаването и разпространението на информация и творчески продукти. В ИКТ сектора оперират 19 компании с произход САЩ с 12,9 хиляди заети.
- ▶ Ключов момент от навлизането на високотехнологични компании (основно от ИКТ сектора, този за научни изследвания и дейностите в сферата на медицината) е трансферът на технологии и ноу-хау в България.
- ▶ Идентифицираните компании с произход САЩ са в общо 11 български общини, разположени в пет от шестте района за планиране. Канадските компании са в три общини.
- ▶ В някои общини американските инвестиции осигуряват близо 1/3 от заетостта, в други – почти покриват общия обем на ПЧИ.
- ▶ Търговията между България и САЩ нараства. Докато в периода между 2013 и 2018 г. обемът на вноса на България от САЩ се движи между 250-400 млн. щатски долара годишно, то през 2022 г. той вече достига 834 млн. долара. Постоянно е повишението на стойността и на износа на България към САЩ.
- ▶ **САЩ е в челната петица на вноса и износа на България със страни извън ЕС през 2022 г.** Профилът на българския износ към САЩ е относително равномерно разпределен в няколко широки направления. Водещи са няколко класа машини и части за машини, както и метали, фармацевтични продукти, земеделска продукция. Най-голямата група на вноса са горивата. В рамките на десетилетието износът на услуги (основно телекомуникационните, компютърни и информационни услуги) от България към САЩ е нараснал почти два и половина пъти.
- ▶ България е все по-популярна дестинация за американските туристи.

Американските инвестиции в България Гражданско общество и социални каузи: ролята на „Америка за България“

Ключова роля в подкрепата на филантропия в България има Фондация „Америка за България“. За последните шест години фондацията отпуска финансиране на обща стойност от близо 92 млн. долара, насочени към 451 проекта и инициативи. За целия период от създаването си, Фондация „Америка за България“ осигурява финансиране общо за 241 млн. долара за 1189 проекта

в четирите основни програмни направления. Най-много средства са отпуснати за образование и придобиване на работни умения – близо 167 млн. долара, следвани от дейности за развитие на благоприятна бизнес среда (38 млн. долара), насърчаване на културно-исторически и природен туризъм (23,4 млн. долара) и бизнес, предприемачество и технологии (12,5 млн. долара).

Финансиране от Фондация "Америка за България"

Източник: Източник: Годишни отчети на Фондация „Америка за България“

Фондация „Америка за България“ е независима, неправителствена и неполитическа американска благотворителна фондация, която работи в партньорство с български организации за укрепване на частния сектор и демократичните институции в страната.

Фондацията е плод на успеха на Българо-американския инвестиционен фонд (БАИФ), създаден през 1991 г. от Конгреса на САЩ с подкрепата на Американската агенция за международно развитие. В резултат от съвместната си работа с предприемчиви българи, БАИФ постига възвръщаемост от над 800%. През 2008 г. постъпленията от продажбата на активи на Фонда формират капитала на Фондация „Америка за България“ в размер на 400 милиона долара.

Фондацията започва работа в България през 2009 година и всяка година дарява по около 20 милиона долара от своя капитал. Той, от своя страна се реинвестира, за да не прекъсва дейността на Фондацията, която определя своите четири ключови приоритета така:

Нашата дейност в цифри (2009-2022 г.)

146 проекта **Бизнес, предприемачество и технологии**

одобрени \$18.0 МЛН.
отпуснати \$12.6 МЛН.

510 проекта **Добро образование и работни умения**

одобрени \$181.2 МЛН.
отпуснати \$166.9 МЛН.

228 проекта **Благоприятна бизнес среда**

одобрени \$42.5 МЛН.
отпуснати \$37.9 МЛН.

305 проекта **Културно-исторически и природен туризъм**

одобрени \$25.2 МЛН.
отпуснати \$23.4 МЛН.

Общо
1 189 проекта
Одобрени **\$266.9** МЛН.
\$240.8 МЛН. отпуснати

ФОНДАЦИЯ
АМЕРИКА ЗА
БЪЛГАРИЯ

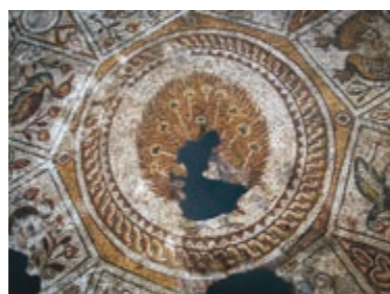
Партнираме си с компании, институции, общности, граждански организации и лидери с визия, които отстояват икономическата свобода, предприемачеството и върховенството на правото като жизненоважни за процъфтяваща икономика и демокрация.

През 2023 година Фондация „Америка за България“ отбелязва 15 години дейност. От началото на работата си през 2009 година до края на 2022 година, Фондацията е одобрила 1 189 проекта на обща стойност 267 милиона долара.

www.us4bg.org

Детски научен център „Музейко“

Епископската базилика на Филипопол

„Истории от Белене“ - www.belene.camp

BASE - Бизнес академия за стартиращи предприемачи

С над 30 години история в България АУБ е водещ университет в Централна и Източна Европа, който предлага елитно образование в американски стил, признато както в САЩ, така и в ЕС. Със своите практически програми, студенти и преподаватели от над 50 държави, кампус от световна класа и 30 студентски клуба АУБ дава възможност на младите хора да станат лидери на утрешния ген. Двойната диплома гарантира блестящи перспективи за работа, което се доказва от първото място на АУБ по карьерен успех според националния рейтинг на университетите.

№1

работодател в
Благоевград

1000+ студенти от
40+ държави

изтъкнати преподаватели
от **20+** държави

5500+ ВА възпитаници
от **50+** държави

482 EMBA възпитаници
от **19** страни

над 5 млн. долара
за стипендии и
финансово подпомагане

95% първокурсниците
получават финансов
подкрепа

система Liberal Arts

14

основни специалности

САЩ + ЕС

двойна
акредитация

№1 по карьерен успех

11% от завършилите
започват собствен бизнес

 American University in Bulgaria

www.aubg.edu

1988
Основана
в България

1993
Придобрита от ADM
и „Амилум“

Повече от столетие Archer Daniels Midland Company (ADM) черпи от силата на природата, за да осигури глобален достъп до качествена прехрана. Компанията е един от най-големите в света селскостопански преработватели и доставчици на хранителни съставки. От семето на идеята до реколтата от резултати, тя се ръководи от мисията да осигурява ползотворен начин на живот на всички страни по веригата за стойност. За развитието си както у нас, така и по целия свят ADM залага на устойчиви решения, богато портфолио от предложения и въвеждане на иновации в сектора.

Дружеството заема значителен дял в България в индустрията за преработка на въглехидратни източници и по-специално – на царевича. Дейността е разпределена в две структурни звена. Търговският център в София се занимава с логистика и изграждане на мрежа от подбрани доставчици в ключови райони за отглеждане, специализиран в дистрибуцията на едро на зърно и маслодайни семена. Производственият процес се реализира в завода в Разград.

ADM Разград в стойности и факти:

Сред най-големите съоръжения за преработка на царевича в България

Повече от **380** служители на пълен работен ден.

Производство на продукти за пазарите на хранителни продукти, биоматериали, фармацевтични продукти и горива.

Износ за **60** държави в Европа, Африка и Азия.

Годишни дарения от над **60'000** лв. за подкрепа на местни общности и организации.

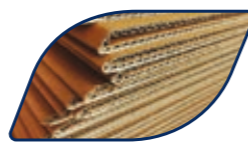
ADM Разград произвежда различни продукти на царевична основа и изделия от нишесте, снабдявайки следните сектори:

хранително-вкусова промишленост

производство на животинска храна

целулозно-хартиена индустрия

горива и биоматериали

Заводът произвежда и течни подсладители, нативно и модифицирано нишесте, кристална декстроза и етанол. ADM Разград планира да се превърне в най-големия и най-ефективен завод за преработка на зърно в Югоизточна Европа.

Компанията си сътрудничи с търговски асоциации и неправителствени организации, посветена на подобряване качеството на реколтата и улесняване достъпа до нея. Сред основните ѝ приоритети е благоприятстването на земеделските производители и местните общности. Програмата за корпоративни социални инвестиции – ADM Cares, подпомага перспективни инициативи за социално, икономическо и екологично развитие чрез финансова и ресурсна подкрепа.

Accreditations:
ISO9001:2015 IP
HACCP FSSC22000
KOSHER EFISC
HALAL ISCC PLUS

За повече информация посетете www.ADM.com

СИСТЕМАТА НА КОКА-КОЛА В БЪЛГАРИЯ

Coca-Cola
Coca-Cola Hellenic Business Services Organization

Coca-Cola HBC Bulgaria
Coca-Cola Hellenic Group

Coca-Cola EURO-PACIFIC PARTNERS BULGARIA
Coca-Cola Hellenic Group IT Services

ОБЩ КОНСОЛИДИРАН ПРИНОС ЗА ИКОНОМИКАТА

792 МЛН. ЛЕВА ПРИХОДИ **24% vs 2021**

340 МЛН. ЛЕВА ДАНЪЦИ (директни и индиректни)

1%
от данъчните приходи

1/2
от държавния бюджет за култура за 1 година

годишните разходи за образование **~110 000** на ученици

15 100 работни места по веригата **3% vs 2021**

ОБЩ ПРИНОС **0.5%** ОТ БВП

0.75 лева приходи за България от всеки **1.00** лев за напитки Coca-Cola

ИКОНОМИКА

201 МЛН. ЛЕВА
ДИРЕКТНИ ПРИХОДИ

121 МЛН. ЛЕВА
НЕПРЕКИ ПРИХОДИ НА ДОСТАВЧИЦИ

469 МЛН. ЛЕВА
НЕПРЕКИ ПРИХОДИ НА ТЪРГОВЦИ

43 МЛН. ЛЕВА
ПРЕКИ ДАНЪЦИ

297 МЛН. ЛЕВА
НЕПРЕКИ ДАНЪЦИ

179 МЛН. ЛЕВА
ДАС

389 МЛН. ЛИТРА НАПИТКИ МЕСТНО ПРОИЗВОДСТВО

177 МЛН. ЛЕВА ИНВЕСТИРАНИ В СТОКИ И УСЛУГИ ОТ МЕСТНИ ДОСТАВЧИЦИ

ПАЗАР НА ТРУДА

3000+
РАБОТНИ МЕСТА
В ПРОИЗВОДСТВЕНИ ЦЕНТРОВЕ И ОФИСИ

2 300
РАБОТНИ МЕСТА
НАГОРЕ ПО ВЕРИГАТА

9 800
РАБОТНИ МЕСТА
НАДОЛУ ПО ВЕРИГАТА

1 работно място в Coca-Cola

4 работни места във веригата

1 в местно производство

3 в местни търговци

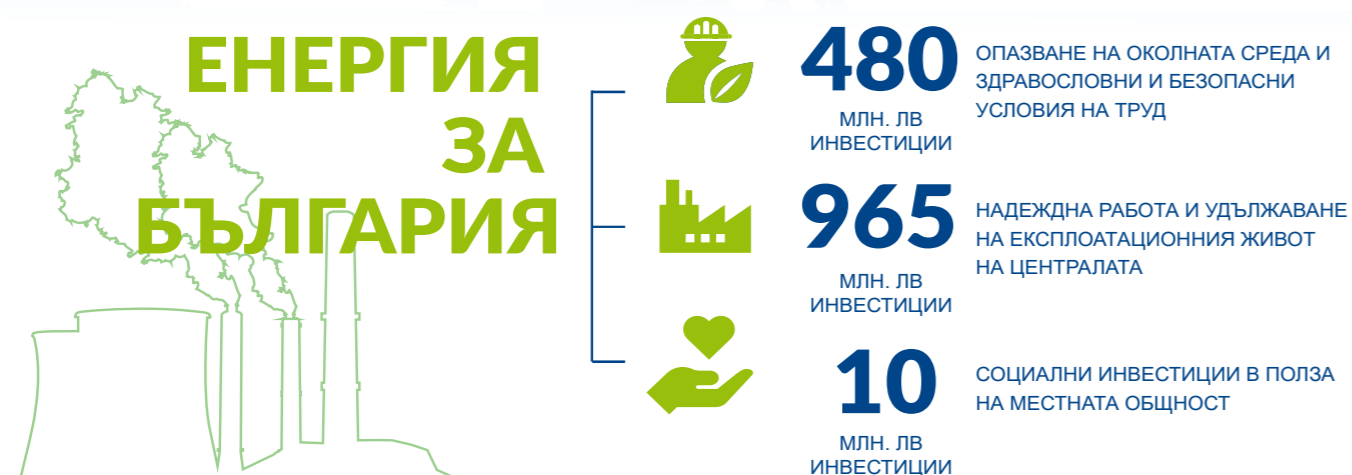
* Данни от социо-икономическо изследване, проведено от Steward Redqueen, за 2022 г.

„КонтурГлобал Марица Изток 3“ е втората по големина топлоелектрическа централа в България, работеща изцяло с местни суровини – лигнитни въглища, добивани в източномаришкия басейн. В резултат на мащабния проект за рехабилитация на централата – първият голям инвестиционен проект в енергийния сектор на Югоизточна Европа, финансиран без държавни гаранции - ТЕЦ „КонтурГлобал Марица Изток 3“ е първата топлоелектрическа централа на лигнитни въглища на Балканския полуостров, която понастоящем работи в пълно съответствие с най-високите европейски стандарти за безопасност и опазване на околната среда. Със своята брутна мощност от 908 MW, електроцентралата осигурява 10% от годишното производство на електроенергия в България. По този начин, „КонтурГлобал Марица Изток 3“ допринася за гарантиране на енергийната сигурност и независимост на страната, доставяйки чиста и надеждна енергия на конкурентна цена, като използва местни енергийни ресурси и осигурява качествена заетост за хората от региона.

Посредством своята дългосрочна програма за социални инвестиции „Отвъд енергията“, компанията, като отговорен корпоративен гражданин, инвестира и в подобряване условията на живот и развитие на местната общност, подкрепяйки проекти в областта на образованието, културата, спорта, здравеопазването, екологията и съхраняването на местните традиции.

Curtis в България

1989 • 2023

Историята на един голям успех

Curtis Instruments е глобална компания и една от първите американски компании установила бизнес отношения с България през 1989 година, първенство което споделя единствено с Coca-Cola. Всъщност връзката между Curtis и България не е само бизнес партньорство, а специално приятелство. Кулминация на това приятелство е наградата с престижният орден Мадарски конник (1-ва степен), която през 2003 година българският Президент връчва на основателя на компанията и неин президент господин Едуард Маруел. Това престижно отличие България връчва на чужди граждани, които са допринесли много за установяване на тесни връзки със съответната държава в областта на науката, образованието, икономическите или културни отношения.

Curtis проектира и произвежда технологии, оборудване и екипировка за електрификация на електрически превозни средства с нулеви емисии. Първоначално компанията стъпва на българския пазар като съвместно предприятие с Балканкар и така има възможност да се установи на източноевропейския пазар. През 1989 година в София е регистрирана фирмата Къртис/Балкан, като основен европейски производствен център, който да е доставчик на компоненти за електрически превозни средства в световен мащаб.

Началото е поставено от един визионер - Едуард Маруел - човекът, който иска да разчупи външните прегради. За него България е приятелство основано на надеждата, доверието и възможностите, а резултатът е 34 годишната успешна съвместна история на Curtis и България. Следващите години са още по-обещаващи. Докато нациите се стремят все-повече към чиста енергия и транспорт, именно Curtis със своите технологии, изпъква като световен лидер по пътя към електрификация и нулеви емисии.

Къртис/Балкан, като един от четирите производствени центрове и като търговски портал към пазарите на източна Европа и балканските страни, ще продължи да допринася към този огромен потенциал за растеж.

Това е резултатът от едно стабилно партньорство: тогава, сега и в бъдеще.

СЪЗДАВАМЕ СТОЙНОСТ, ЗА ДА РАСТЕМ И ПРОСПЕРИРАМЕ ЗАЕДНО

20 години
„Дънди Прешъс Металс“ в България

През 2023 г. „Дънди Прешъс Металс“ отбелязва 20 години от началото на дейността си в България.

Като канадска публична компания с установени принципи за прозрачно управление стъпващи на ценности, „Дънди Прешъс Металс“ поставя основите на отговорния минен бизнес и устойчивото развитие.

2019 година бележи откриването на първия новоизграден рудник „Ада тепе“ в Крумовград и разкрива потенциала на минния бизнес да създава споделена стойност.

Постигайки баланс между производствените, социалните и екологични аспекти през тези две десетилетия, дружествата на „Дънди Прешъс Металс“ в Чelopeч и Крумовград

модернизират работата и генерират растеж като стимулират националната и местна икономика, подобряват качеството на живот в регионите, в които извършват дейността си, партнират с местните жители и власти, инвестират в образование, иновации, култура и спорт, създават устойчиви основи за по-добро бъдеще.

1200
служители

98% са жители на местните общини

Над 1,5
млрд лв.

инвестиции в страната

25
млн лв.

инвестиции в обществото

130 нови
работни места

в МСП чрез фонд за малък бизнес

Добивът на метални руди има важна роля в икономиката на България. Благодарение на големия трудов принос – над 98% от работещите в „Дънди Прешъс Металс“ са местни жители – и високите възнаграждения, значителната част от трудовите доходи се формират в района на дейност, съответно Чelopeч и Крумовград.

Освен, че свежда безработицата до минимум, компанията осигурява качествени работни места.

Едно работно място в минната индустрия води до разкриване на между три и пет работни места в общоикономически план.

Социалните инвестиции в развитие на обществото оказват трансформиращ ефект и променят качеството на живот.

- Община Чelopeч е на първо място сред общините в страната с най-висока средна работна заплата по данни на Института за пазарна икономика;
- Община Чelopeч е лидер по инвестиции на човек от населението
- Община Крумовград е най-бързо растящата община

За да стимулира предприемачеството и да осигури устойчива заетост и след края на дейността си, през 2019 г. „Дънди Прешъс Металс Крумовград“ ЕАД и община Крумовград създадоха Сдружение „Фонд за подкрепа и подпомагане на микро, малък и среден бизнес в община Крумовград“ с финансов ресурс от 5 млн. долара.

Такъв фонд беше създаден през 2021 г. и за общините Чelopeч, Чавдар и Златица.

Към края на 2022 г. новите бизнес проекти са осигурили заетост на над 130 човека в четирите общини.

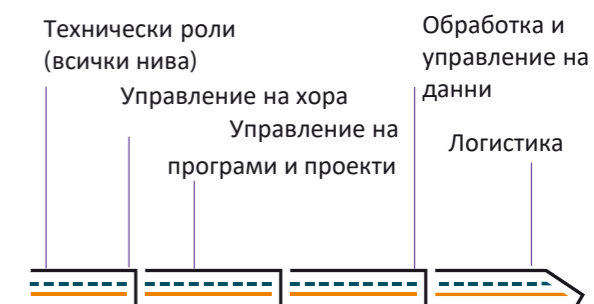
Hewlett Packard Enterprise

Компания с мисия да трансформира индустрии, пазари, животи

Hewlett Packard Enterprise (HPE) стартира своята дейност в България през 1960 година посредством партньорска мрежа и по-късно през 1997 година е открито и първото официално търговско представителство. През 2016 разширява дейността си като открива Център за предоставяне на отдалечени услуги в София. Две години по-късно HPE променя своята бизнес стратегия и начина, по който оперира в част от Европа и Африка.

С над **1600** служители **Hewlett-Packard Global Delivery Bulgaria Center** е стратегическа за компанията локация, която създава и доставя комплексни решения и услуги на клиенти на HPE в цял свят. През последните 5 години са били отворени над **2250 позиции**, на които са назначени както външни, така и вътрешни кандидати. Компанията набира и развива както експерти със солиден и разнообразен опит, така и студенти и стажанти.

През 2013 година отваря врати **Sofia Global Tier 2 Lab**, изградена с лабораторна инфраструктура от световна класа, която HPE експерти и инженери от цял свят използват за обучения и симулации. Инвестицията е на стойност над **\$5.8 милиона**. Компанията продължава да влага средства в лабораторията с цел да бъде оборудвана с най-иновативните и високотехнологични продукти, като общата инвестиция през всички години надхвърля **\$10 милиона**.

Глоубъл Деливъри Центърът на HPE подкрепя и поощрява служителите си да инвестират време в доброволчество, като всеки служител разполага с **60 часа годишно**, в които сам да избере как да направи своя принос към обществото. Кампаниите обхващат всички възрастови групи и различни сфери като многообразие и равнопоставеност, екология, образование, лечение и други.

Корпоративна социална отговорност

- **\$390 000** дарения
- **49 000** доброволчески часа
- **70+** подпомогнати неправителствени организации
- **240+** подкрепени благотворителни инициативи

- **#5 география с най-голям принос** в HPE в световен мащаб
- **#3 география с най-голям принос** в HPE в световен мащаб за 2023

През 2021 и 2022 година HPE подпомага изграждането на две спортни площадки за деца с различни възможности.

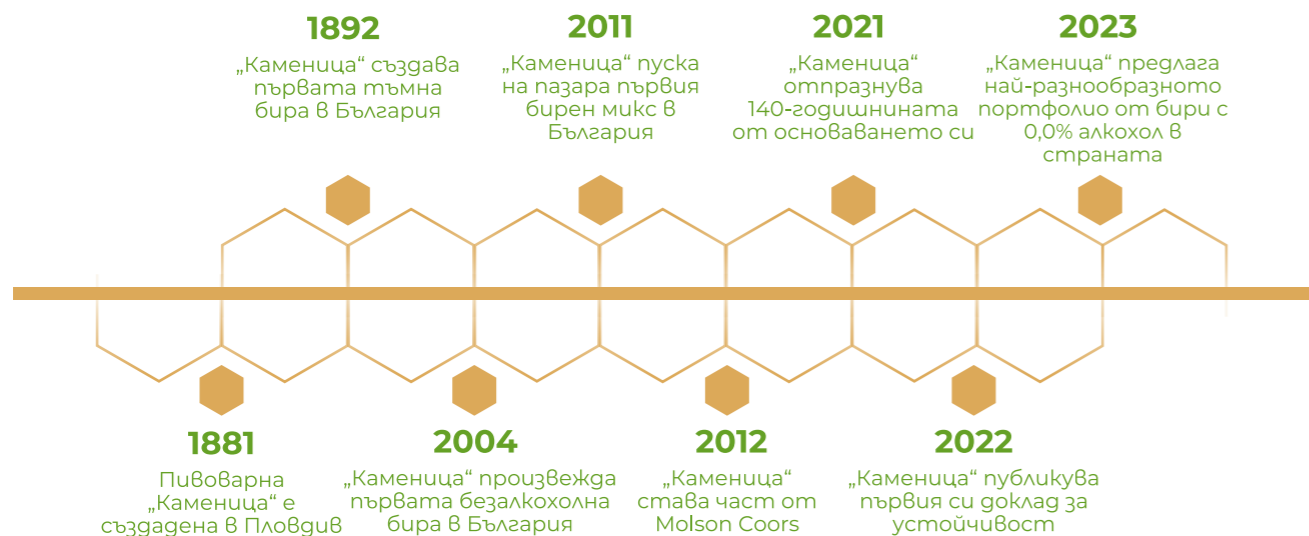
Hewlett Packard Enterprise

operated by Selectium

Hewlett Packard Enterprise operated by Selectium е търговското представителство на HPE за България. Дружеството ръководи търговските взаимоотношения с клиенти и партньори и отговаря за предоставянето, продажбата и поддръжката на HPE продукти, услуги и решения в България, като осигурява устойчиви технологии и решения, които помагат за бързото превръщане на идеите в бизнес стойност.

През октомври 2022 бе реализиран проектът **HPE BigData and Analytics Hub**, в партньорство със София Тех Парк. Хъбът, в който HPE инвестира **\$500 000**, дава възможност за осъществяване на бързи и лесни бизнес анализи, както за големи предприятия, така и за малки и средни бизнеси, които искат да управляват и анализират ефективно данните си.

КОМПАНИЯТА

СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВОСТ

Хора

*Данните са за 2022 г.

480
служители*

*Данните са за 2022 г.

17
търговски офиса*

2012 – 2022 г.:

Планета

↓18%
намаление потребление на вода през 2016-2022 г.

95%
използван български малц

100%
зелена енергия от 2022 г.

Соларен парк с площ над **15 000** кв.м.

Отговорна консумация

Най-разнообразното портфолио от бири с **0,0%** алкохол - **5 различни марки**.

Mondelēz International: Лидерство в бъдещето на храните

Mondelēz International, Inc. (Nasdaq: MDLZ) създава възможности хората да консумират качествени храни в над 150 страни по света. Със своите нетни приходи от над 31 млрд. щ.д. за 2022 г., компанията е лидер в стоките за хапване с иконичните си световни и местни брангове като Oreo, Ritz, LU, Clif Bar и Tate's Bake Shop бисквити и печени изделия, както и със 7DAYS, Cadbury Dairy Milk, Milka и Toblerone. MDLZ е горд член на Standard and Poor's 500, Nasdaq 100 и на Dow Jones Sustainability Index.

Мисията на Mondelēz е да е лидер в бъдещето на похапването, като предлага правилните храни в точния момент, направени по правилния начин. И компанията нарича този подход **Snacking Made Right**.

Пohaпването в Bulgaria

Монделийз България е основана през 1993 г., когато фабриката в гр. Своге е придобита от Kraft Jacobs Suchard. През 2019 г. компанията инвестира 22 млн. лв. в най-бързата пакетираща машина за пралини в света. Само в Своге MDLZ произвежда шоколада Milka Peanut Caramel. Тя също прави както местни продукти, като шоколадите „Своге“, така и международните брангове Milka, Cadbury и др. Те се дистрибутират в над 40 държави на 6 континента.

Монделийз в България

6 дружества в България

2 фабрики – в Своге (шоколад) и в Казичене (печива), 1 бизнес подразделение – „Монделийз България“.

~1,350 служители:

55% жени и 45% мъже.

67% жени

в Лидерския екип.

Над 32,000 тона/г

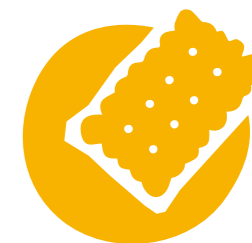
обем продукция

Над 75 млн. лв.

инвестиции за 2015 – 2022 г.

Глобалната стратегия за благосъстояние

През 2022 г. MDLZ формално се интегрира с наскоро придобитата Chipita Global S.A. – лидер в ЦИЕ за изпечени пакетиранни храни. Продуктите на Chipita в момента достигат до 2 милиарда потребители в над 50 страни.

Global Well-being Strategy

Като част от нашата глобална стратегия за благосъстояние, MDLZ се фокусира върху устойчивостта, безопасността, разумното хранене и социалната отговорност. В България компанията иницира и участва в проекти на местните общности и доброволчески програми за своите служители. Ние сме прегърнали програмите за устойчивост на компанията-майка: Cocoa Life и Harmony.

През 2024г. ще празнуваме 30 години MSD в България – това ще е един забележителен момент и ние сме решени да надградим постигнатото и да продължим да инвестираме в здравеопазването.

Нашите усилия са насочени в имуноонкологията, област, която има потенциал да стане новият стандарт на лечение в онкологията, но и нова надежда за по-дълъг и добър живот на пациентите с онкологични заболявания. MSD България си колаборира с научни и пациентски организации в разработването и предоставянето на иновативни здравни решения, които да подобрят живота на хората, живеещи с хепатит С и ХИВ. Също така, MSD е фокусирана върху подобряването на ваксинационното покритие и предоставя широк достъп до иновативни ваксини за основни непосредствати здравни нужди.

Наред с нашия фокус върху иновацията, MSD е социално отговорна компания, която работи върху социални кампании подкрепящи обществото ни, с цел то да стане по-добро, разнообразно и справедливо. MSD за майките, Empower Her и Race for the Cure са някои от инициативите, които подкрепят разнообразието и подпомагат по-справедливия достъп до иновации.

Въздействието на MSD в България:

През последните няколко години ние:

<p>Инвестирахме над 1,2 млн. лв. в развойна дейност¹</p>	<p>Подкрепихме дейностите на пациентски организации с над 100 хил. лв¹</p>	<p>Предоставихме над 140 млн. обратна на българското здравеопазване под формата на отстъпки и възстановяване³</p>
<p>Инвестирахме над 1,8 млн. лв в обучението и образоването на медицински специалисти¹</p>	<p>Подкрепихме усилията на България в битката и с ковид пандемията като предоставихме средства (100 хил. лв.) за закупуването на лични предпазни средства⁴</p>	<p>Предоставихме над 500 часа доброволчески труд обратно на българското общество</p>

Референции: 1. Предоставяне на стойност MSD - <https://www.msd-bulgaria.com/who-we-are/corporate-responsibility/methodology/>; 2. IQVIA Market Analysis; 3. НЗОК – Протоколи №8а и №11 за 2019г., 2020г., 2021г. и 2022г.; 4. Постъпили дарения по сметка на МЗ Мерк Шарп и Доум България ЕООД – София 1407, бул. „Н. Й. Вапцаров“ 55, ет. 1, източно крило, сектори Б1 & Б2; тел.: (02) 819 37 37; факс: (02) 862 51 96; e-mail: info-msdbg@merck.com; Copyright © 2023 Мерк Шарп и Доум България ЕООД; Всички права запазени; Veeva code: BG-NON-00520

Промяна за по-добро бъдеще

Работейки в България повече от 20 години, Sensata Technologies е двигател на едно по-безопасно, по-интелигентно и по-свързано бъдеще.

С над 4000 служители в страната, Sensata Technologies осигурява над 10% от създадените работни места от преки чуждестранни инвестиции на САЩ в България. Тя е водеща индустриална технологична компания, която помага на своите клиенти от големи брандове да решават предизвикателствата в областта на автомобилостроенето, тежките превозни и офроуд средства, промишлеността и аерокосмическата индустрия.

Нейните екипи, базирани в пет града, разработват проекти от първата идея до създаването на крайния продукт в рамките на България. Бизнес центърът в София управлява и европейския регион на компанията за обслужване на клиенти и финансови услуги.

През последните години инженерните и производствените екипи на компанията се насочиха към управление на договори както за традиционни продукти с вътрешно горене, така и за нови електрически/хибридни модели автомобили. Техният фокус е да работят с клиентите за разработване на персонализирани хардуерни и софтуерни решения, необходими за по-чисти, по-ефективни и по-безопасни превозни средства.

Осигурени над 4000 работни места в 5 български града

Автомобилни системи
50+ устройства в автомобил

Тежкотоварни и офроуд превозни средства
50+ устройства в тежкотоварно средство

Индустриални приложения
40+ сензорни и контролни устройства за всяка система

Търговски и жилищни сгради
50+ устройства в сгради

Изключително ниво на безопасност. Опростен дизайн. Нов стандарт за производителност на атомна централа.

Считан за най-модерния, успешно внедрен в крайна експлоатация, реакторът с вода под налягане с технология AP1000® на Westinghouse води до значително по-ниски разходи за неговото изграждане и експлоатационна поддръжка – по този начин той гарантира внедряването на ефективни, с максимално ниво на безопасност, и икономически целесъобразни решения за ядрената енергетика по целия свят.

Когато Westinghouse внедрява първия в света ядрен реактор с вода под налягане (PWR) през 1957 г., дори най-големият визионер сред ядрените инженери не е могъл да си представи иновацията, която ще бъде разработена от бъдещите поколения – нашата авангардна технология AP1000®. Днес, ние предоставяме революционни технологии за почти половината от всички атомни електроцентрали в експлоатация по целия свят – и това е само началото.

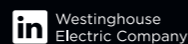
За да научите как ние създаваме енергията на бъдещето, посетете:
www.westinghousenuclear.com/AP1000

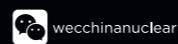
Westinghouse
Bulgaria

@WECNuclear

Westinghouse
Electric Company

wecchinuclear

Снимката е предоставена от Georgia Power

Благодарности

Американската търговска камара в България изказва своите благодарности на организациите и хората, които помогнаха за осъществяването на този проект:

Екипът на ИПИ (Институт за пазарна икономика), Светла Костадинова, изпълнителен директор, и Лъчезар Богданов, главен икономист, Фондация "Америка за България", Нанси Шилър, и Десислава Талъкова, БНБ - Димитър Радев, управител, и дирекция "Статистика", и не на последно място - всички членове на АТК, които подкрепиха публикацията с конкретни проучвания и партньорства.

Използвани съкращения

БНБ	Българска народна банка
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЦБ	Европейска централна банка
ИД	Икономическа дейност
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
КИД	Класификация на икономическите дейности
МВФ	Международен валутен фонд
НСИ	Национален статистически институт
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
ТР	Търговски регистър

Кои сме ние

Американски, български и мултинационални компании, инвестиращи в бъдещето на България.

28 години

336 членове

5 комитета

4 работни групи

Обхват и Партньори

Работа към по-устойчив инвестиционен климат

Трансатлантическо партньорство и диалог

Част от мрежата на 49 AmChams in Europe

Партньор на Търговската камара на САЩ

Поддръжник на Инициативата "Три морета"

Комуникационна платформа

www.amcham.bg

Седмичен бюлетин

Годишникът

Социални мрежи

Събития

Органи на Камарата

Нашите комитети и работни групи са задвижени от знанията, опита и мотивацията на членовете да изпълняват стратегията на Камарата и да работят заедно за подобряване на инвестиционния климат.

Комитети

Енергетика и минерални ресурси

Здравеопазване

Човешки капитал и образование

Дигитална икономика

Върховенство на закона и законодателна реформа

Работни групи

ESG

Данъци и финанси

Обществени поръчки и фондове на ЕС

Комуникации и КСО

Нашите приоритетни области за 2023 г.

Устойчив бизнес климат и инвестиции
Върховенство на закона
Енергиен преход / Зелена сделка на ЕС
Преструктуриране на здравната система
Устойчивост на веригата за доставки

Регионално и трансатлантическо сътрудничество
Насърчаване на търговията и инвестициите между България и САЩ.
Регионални и международни инициативи

Дигитална икономика и иновации
Киберсигурност и защита
Развитие на екосистема за иновации и стартъп
Локално развитие на ИИ и стратегия за управление на данните

Развитие на човешкия капитал
Бъдещето на работата
Реформа на образователната система

АМЕРИКАНСКА
ТЪРГОВСКА КАМАРА
В БЪЛГАРИЯ

ФОНДАЦИЯ
АМЕРИКА ЗА
БЪЛГАРИЯ

ИНСТИТУТ ЗА ПАЗАРНА ИКОНОМИКА

ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ
от 1903 г.

ОСНОВНИ ПАРТНЬОРИ:

CURTIS
A KOHLER COMPANY

ПАРТНЬОРИ

GLAVBOLGARSTROY

